

Ο ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΜΒΑΚΑΡΗΣ ΚΑΙ Η ΒΑΣΟΥΛΑ Ξαναγυρνούν στα στέκια που μεγάλωσαν

Ο ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΜΒΑΚΑΡΗΣ ΚΑΙ Η ΒΑΣΟΥΛΑ Ξαναγυρνούν στα στέκια που μεγάλωσαν . Τραγούδι χορός , και πολύ κέφι live music song ..

Νεάπολη Νίκαια Κριεζώτου 1

Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΣΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΚΑΙ ΣΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΩΝ ΡΕΜΠΕΤΗΔΩΝ .

Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΣΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΚΑΙ ΣΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΩΝ ΡΕΜΠΕΤΗΔΩΝ
(Ηλία Σιδηρόπουλου)

Το ρεμπέτικο τραγούδι έχει πάρα πολλές αναφορές στον στίχο του στην γυναίκα. Οι ρεμπέτες δεν έχουν την ίδια άποψη για την γυναίκα με τους μικροαστούς του μεσοπολέμου.

Βέβαια, την δεκαετία του 30 κυρίως και στα δυο είδη του ρεμπέτικου ,το Πειραιώτικο και το Σμυρνέικο ,η γυναίκα

παρουσιάζεται ως ερωτική σύντροφος, ως αντικείμενο του ανδρικού πόθου, ως πλανεύτρα και ως αιτία δεινών για τους άντρες. Μ' ένα περίεργο τρόπο σκέψης η γυναίκα ερωμένη διαχωρίζεται απ την γυναίκα μάνα και αδελφή. Όποια υποπέσει σε απιστία χαρακτηρίζεται σκύλα και είναι συνήθως η απόλυτη ένοχη για τα ατοπήματα, τα εγκλήματα και την κατάντια του απατημένου άντρα.

Από την άλλη όμως οι ρεμπέτες δεν κρύβουν τον θαυμασμό τους για τις γυναίκες που τολμούν να σηκώσουν ανάστημα σε μια ανδροκρατούμενη κοινωνία. Στα πάλκα των ρεμπέτηδων έκαναν για πρώτη φορά την εμφάνιση τους γυναίκες ερμηνεύτριες.

Η γυναίκα λοιπόν στο μικρόκοσμο των ρεμπέτηδων, μπορεί να μην είχε κατακτήσει την ισονομία, ισοτιμία της με τους άντρες, αλλά είχε την δική της φωνή και την δική της παρουσία σε μια εποχή και μια κοινωνία που την ήθελε παθητικό αποδέχτη της ανδρικής εξουσίας μέσα από μια αυστηρά πατριαρχική οικογένεια.

ΑΣ ΔΩΣΟΥΜΕ ΤΟΝ ΛΟΓΟ ΣΤΟΥΣ ΡΕΜΠΕΤΕΣ ΚΑΙ ΣΤΙΣ ΡΕΜΠΕΤΙΣΣΕΣ, ΜΕΣΑ ΑΠ ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥΣ..

Στίχοι: [Στέλιος Κερομύτης, Μπούμπης](#)

Μουσική: [Στέλιος Κερομύτης, Μπούμπης](#)

Πρώτη εκτέλεση: [Στέλιος Κερομύτης, Μπούμπης](#) & [Ιωάννα Γεωργακοπούλου](#)

Μ' αρέσει να 'σαι μάγκισσα
με τσαχπινιά και νάζι
κι όλος ο κόσμος τι θα πει Μαρίτσα μου
ποτέ να μη σε νοιάζει

Ντυμένη σαν αρχόντισσα
μαζί μου να γυρίζεις
να πίνεις σαν παλιομπεκρής, κουκλάκι μου
με σκέρτσο να καπνίζεις

Να βάζεις τη φουσιτίτσα σου
με γούστο και μεράκι
και στο ποδάρι να φοράς τσαχπίνα μου

το πιο ακριβό γοβάκι

Να 'σαι τσαχπίνα κι έξυπνη
το κόσμο να πειράζεις
και στη καρδούλα σου καημό Μαρίτσα μου
ποτέ σου να μη βάζεις...

Η πρωτομάγκισσα

Δίσκος Liberty Αμερικής 106 Συνθ.: Ελ. Νικολαΐδου,
Τραγούδι.: Ιωάννα Γεωργακοπούλου & Ιωάννης Τατασόπουλος

Μουσική & στίχοι: Βασίλης Τσιτσάνης
Πρώτη φωνογράφιση: 1948 [ODEON G.A. 7496]
Πρώτη εκτέλεση: Λίτσα Χάρμα (Χαρμαντά) & Μάρκος Βαμβακάρης

Κρασί, γυναίκα και χαρτί, τρία κακά μεγάλα,
με φέραν στ' αδιέξοδο, με στέλνουν στην κρεμάλα.

Με το κρασί ζαλίζομαι, με το χαρτί τα χάνω,
με τη γυναίκα χτίκιασα και πέφτω να πεθάνω.

Κρασί, γυναίκα και χαρτί με κάνανε μαντάρα,
γιατί χωρίς αυτά η ζωή δεν κάνει μια πεντάρα.

Κρασί, γυναίκα και χαρτί στα χέρια σου μην πιάνεις,
γιατί, αργά ή γρήγορα, στην ψάθα θα πεθάνεις.

Η ΝΤΕΡΒΙΣΑΙΝΑ

ΣΥΝΘΕΣΗ.: Β. ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ

ΦΩΝΕΣ: ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ

ΕΤΟΣ: 1934

ΒΙΟΛΙ , ΚΑΝΟΝΑΚΙ (ΜΑΡΓΑΡΩΝΗΣ), ΚΙΘΑΡΑ (ΣΚΑΡΒΕΛΗΣ) ΚΑΙ ΦΩΝΗΤΙΚΑ
Σ. ΠΕΡΠΙΝΙΑΔΗΣ.

Είμ' αλανιάρα μερακλού, φουμάρω το χασίσι
γι' αυτό μου βγάλαν τ' όνομα, πως αγαπώ ντερβίση.

Εγώ ντερβίση θ' αγαπώ, ώστε που να πεθάνω,
κι αν τονε χάσω κι. άλλονε ντερβίση θε να πάρω.

Όπου σταθώ κι όπου βρεθώ, ντερβίσινα με λένε
μα και για τον κουτόκοσμο τα μάτια μου δεν κλαίνε.

Μ' αρέσουν οι ντερβίσηδες, γιατί' είναι μερακλήδες,
είναι πολύ γιαβάσηδες και λίγο μπελαλήδες.

Καπνουλού μου όμορφη

Χασάπικο του Μπαγιαντέρα. Κατά μία εκδοχή είναι ο πρώτος του δίσκος το 1936.

Η ΝΤΕΡΜΠΕΝΤΕΡΙΣΣΑ

ΣΤΕΛΛΑ ΧΑΣΚΙΛ, Β. ΤΣΙΤΣΑΝΗΣ, ΜΑΡΚΟΣ

ΣΥΝΘ Β. ΤΣΙΤΣΑΝΗ 1947

ΣΤΙΧΟΙ ΤΣΙΤΣΑΝΗΣ-ΡΟΥΤΣΟΣ

ΟΔΕΟΝ GA 7399

Τρέξε, μάγκα, να ρωτήσεις
να σου πουν ποια είμαι γω
είμαι γω γυναίκα φίνα, ντερμπεντέρισσα
που τους άντρες σαν τα ζάρια τους μπεγλέρισα.
Πως θα γίνω εγώ δική σου,
πάψε να το συζητάς
δε γουστάρω τις παρόλες, σου 'ξηγήθηκα
στις ταβέρνες και στα καμπαρέ γεννήθηκα.

Δεν με συγκινούν αγάπες
φτάνει να καλοπερνώ
κάθε βράδυ να τραβάω το ποτήρι μου
και να σφάζονται λεβέντες για χατήρι μου.

[Τράβα ρε αλάνη](#) (Δίσκος HMV A0-2147 / 1934
Συνθ.: Κ. Σκαρβέλης, Τραγ.: [Ρόζα Εσκενάζυ](#))

Μην περάσεις απ' τη γειτονιά μου

μάγκα μη σε ξαναειδώ μπροστά μου

[έμαθα μες στο Πασαλιμάνι

π' αγαπάς μια μόρτισσα βρ' αλάνη] χ2

[Τράβα βρε μάγκα και αλάνη

τράβα για το Πασαλιμάνι] χ2
Απ' τη μόρτισσα γλυκά φιλάκια

κάθε βράδυ γλέντι και χαδάκια

[κι έτσι την περνάς μαζί της φίνα

και ξεχνάς ν' ανέβεις στην Αθήνα] χ2
[Τράβα βρε μάγκα και αλάνη

τράβα για το Πασαλιμάνι] χ2
Κι έτσι πια βρε μάγκα για να ξέρεις

μ'έχασες για πάντα για να με 'βεις

[κάθε βράδυ μες στο καλαμάκι

θα γλεντώ με ένα χασαπάκι] χ2
[Τράβα βρε μάγκα και αλάνη

τράβα για το Πασαλιμάνι] χ2
Άντε να μας ζήσει το Πασαλιμάνι. |

ΓΙΝΟΜΑΙ ΑΝΤΡΑΣ

Στίχοι: Πάνος Τούντας

Μουσική: Πάνος Τούντας

Σαν εμένανε, τσαχπίνα, δεν έχ' άλλη στην Αθήνα,
γίνομ' άντρας πρώτο πράμα με πιστόλι και με κάμα
κι έχω γκόμενα μια δούλα και της τα 'χω πάρει ούλα.
Στον τεκέ όταν θα πάω, όλους τους στραβοκοιτάω
και μου λεν', καλώς τ'αδέρφι, τράβα μια να κάνει κέφι
κι αρχινούνε τα μαγκάκια γλέντι με μπαγλαμαδάκια.

Μα ένα βράδυ μαζευτήκαν κι όλοι απάνω μου ριχτήκαν
και αρχίσαν μαστορόδια με τη γλώσσα τους τη τόφια
και φωνάζαν με λαχτάρα, αχ, αγοροκοριτσάρα.

ΑΦΟΥ Μ ΑΡΕΣΕΙ ΝΑ ΓΥΡΝΩ

Στίχοι: [Βασίλης Τσιτσάνης](#), [Βλάχος](#)

Μουσική: [Βασίλης Τσιτσάνης](#), [Βλάχος](#)

Πρώτη εκτέλεση: [Νταίζη Σταυροπούλου](#)

Αφού μ' αρέσει να γυρνώ, τον κόσμο τι τον μέλλει,
τα λόγια του τα αψηφώ κι ας λέει ό,τι θέλει,
τα λόγια του τα αψηφώ κι ας λέει ό,τι θέλει,
αφού μ' αρέσει να γυρνώ, τον κόσμο τι τον μέλλει.

Εγώ μποέμικα θα ζω, κανέναν δεν πειράζω,
δικιά μου είναι η ζωή και δεν τη λογαριάζω,
δικιά μου είναι η ζωή και δεν τη λογαριάζω,
εγώ μποέμικα θα ζω, κανέναν δεν πειράζω.

Σ' αυτή την ψεύτικη ζωή, που μια φορά τη ζούμε,
δεν έχουμ' άλλο πιο καλό, παρά να τη γλεντούμε,
δεν έχουμ' άλλο πιο καλό, παρά να τη γλεντούμε,
σ' αυτή την ψεύτικη ζωή, που μια φορά τη ζούμε.

Η Βλάμισσα -Στελλάκης Περπινιάδης

ΓΙΟΒΑΝ ΤΣΑΟΥΣ (1936)

Γειά σου Γιοβάν Τσαούση με την πενιά σου!

Μέρες και νύχτες περπατώ αμάν αμάν
μέσα στη Δραπετσώνα

για μια σουλτάνα βλάμισσα αμάν αμάν
πεντάμορφη κοκκώνα

Μού 'χει ποτίσει την καρδιά αμάν αμάν
με πίκρες και φαρμάκι

γι αυτό το ρίχνω στο κρασί αμάν αμάν
να φύγει το μεράκι

Άλα

(Γιοβάν Τσαούς:)- Γειά σου Στελλάκη μου!

-Ως τότε πες μου βλάμισσα αμάν αμάν
δεν είναι αμαρτία

να λιώνω εγώ για σένανε αμάν αμάν
και να 'σαι εσύ η αιτία

Αχ

Άλα

Έλα γλυκιά μου βλάμισσα αμάν αμάν
να γίνουμε ζευγάρι

οι μάγκες θα μας έχουνε αμάν αμάν

το μόνο τους καμάρι.

ΤΟ ΜΑΓΚΙΚΟ-Γ.ΒΙΔΑΛΗΣ (1928)

Μάγκικό μου, νοστιμό μου σκέρτσο πεταχτό
με τα ναζάκια σου μ' έχεις τρελλό.

Σαν σε βλέπω από μπροστά/κοντά μου να περνάς μικρό
με ξετρελλένεις φως το μυαλό. (δισ)

Έλα δως μου τα φιλιά σου μείνε πια με μέ(να)
τι θέλεις φως μου να χαθώ για σέ(να).

Έλα μάγκικο σκερτσόζο δως μου μια ματιά
για να μου γειάνεις φως μου την καρδιά. (δισ)

Μάγκικό μου, νοστιμό μου σκέρτσο πεταχτό
με τα ναζάκια σου μ' έχεις τρελλό.

Σαν σε βλέπω από μπροστά/κοντά μου να περνάς μικρό
με ξετρελλένεις φως το μυαλό. (δισ)

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΠΡΟΥΠΗΡΧΕ ΩΣ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΤΗΣ ΜΙΚΡΑΣΙΑΣ. ΕΙΝΑΙ
ΚΑΤΑΓΡΑΜΜΕΝΟ ΣΑΝ ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΟΥ ΚΩΣΤΑ ΚΑΡΙΠΗ. ΕΧΕΙ ΤΕΣΣΕΡΙΣ
ΓΝΩΣΤΕΣ ΕΚΤΕΛΕΣΕΙΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΟΥ 28 ΚΑΙ ΤΟΥ 30,

1η εκτέλεση: Γιώργος Βιδάλης, με τίτλο «ΤΟ ΜΑΓΚΙΚΟ» (1928)

2η εκτέλεση: Αντώνης Νταλγκάς-Διαμαντίδης, με τίτλο «ΜΑΓΚΙΚΟ
ΜΟΥ, ΝΟΣΤΙΜΟ ΜΟΥ» (1929)

3η εκτέλεση: Κώστας Καρίπης, με τίτλο «ΧΑΣΑΠΙΚΟ ΤΟ ΜΑΓΚΙΚΟ»
(1929)

4η εκτέλεση: Τρίο Σαβαρή (Σαβαρής – Μηλιάρης – Λυσιέν) (1930)
ΚΑΙ ΠΑΜΠΟΛΕΣ ΕΠΑΝΕΚΤΕΛΕΣΕΙΣ ΣΥΧΡΟΝΕΣ.

ΤΑ ΜΟΝΤΕΡΝΑ ΚΟΡΙΤΣΙΑ

ΜΑΡΙΚΑ ΝΙΝΟΥ-ΠΡΟΔΡΟΜΟΣ ΤΣΑΟΥΣΑΚΗΣ

ΒΑΣΙΛΗ ΤΣΙΤΣΑΝΗ (1950)

Δυο κορίτσια απ' τα μοντέρνα,
μας την κλείσαν την ταβέρνα,
για ν' ακούσουνε μια φίνα μπουζουκιά.

Στων κεφιών τους τα χατήρια,
σπάσαν πιάτα και ποτήρια
και ντροπιάσαν όλη τη μαγκιά.

Δυο κορίτσια της προόδου,
ξανοιχτήκανε αρόδου,
για να πιάσουνε με μάγκες κουμπαριά.

Τραγουδήσαν και σφυρίξαν
και στο «μάλιστα» μας ρίξαν,
με κολπάκια φίνα και βαριά.

Δυο κορίτσια απ' τα καινούρια,
στην ταβέρνα κάναν γιούρια
και μας κάψαν οι κακούργες την καρδιά.
Αμολήσαν παραγάδι
και ψαρέψαν σ' ένα βράδυ,
τα πιο ντερμπεντέρικα παιδιά.

Στων κεφιών τους τα χατήρια,
σπάσαν πιάτα και ποτήρια
και ντροπιάσαν όλη τη μαγκιά.

Η ΜΑΓΚΙΩΡΑ

Μ. ΒΑΜΒΑΚΑΡΗΣ, ΒΑΣΙΛΗΣ ΤΣΙΤΣΑΝΗΣ, ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΑΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ

Β. ΤΣΙΤΣΑΝΗ (1947)

ΓΕΙΑΣΑΝ ΚΟΠΕΛΑ ΜΟΥ

Μ. ΒΥΡΩΝ-ΡΕΝΑ ΣΤΑΜΟΥ

ΔΗΜΗΤΡΗ ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ (1954)

ΑΛΑΝΙΑΡΙΚΗ ΖΩΗ-ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ

Αλανιάρης είσαι μάγκα

μη μ' αφήσεις να χαθώ

έλα απόψε τα γινάτια

θέλω να εξηγηθώ

Τι σου φταίω η καημένη

πού ζω αλανιάρικα

ξεύρεις ήρθα από την πόλη

και ξηγιέμαι μάγκικα

Έτσι θέλω εγώ τον άντρα

να 'ναι μόρτης, παραλής

να μην εκτιμά το χρήμα

και να είναι μερακλής

Για να ζω πάντα αλανιάρικα

μες τον ψεύτικο ντουρνιά

να μη βάζω πια μεράκι

ποτές μέσα στην καρδιά

Όπου βρω καλή παρέα

πως μ' αρέσει να γλεντώ
τα λεφτά δεν τα 'κτιμάω
τα ξοδεύω στο λεπτό
γιατί ξέρω πως να ζήσω
αλανιάρικη ζωή
και δεν δίνω και πεντάρα
στον κοσμάκη τι θα πει

Με κρασάκι και με ούζο
μεθώ βράδι και πρωί
θέλω εγώ να την γλεντήσω
αυτή τη ψεύτικη ζωή
μα δε φταίω η καημένη
πού ζω αλανιάρικα
γιατί ήρθα από την πόλη
και ξηγιέμαι μάγκικα

- Γεια σου Καραγιάννη μου να μην πεθάνεις
- Γεια σου Τριμάκη με την κομπανία σου

ΕΟΡΤΑΣΤΙΚΗ ΕΚΠΟΜΠΗ, ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΟ ΡΕΜΠΕΤΙΚΟ ΣΤΟ EUROPE1.

Παραμονή Χριστουγέννων στις 9:30 στο κανάλι Europe 1 ,
ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΟ ΡΕΜΠΕΤΙΚΟ
από την εορταστική εκπομπή «Καν'το όπως ο ηγέτης»
του Αλέξανδρου Σταματουλάκη
με καλεσμένο τον Ηλία Σιδηρόπουλο (Αρθρογράφος του Myntima
Hellas News).

Ρεμπέτικα τραγούδια απ τους Σωκράτη και Τάσο.
Η εκπομπή γυρίστηκε στο
«ΟΙΝΟΜΑΓΕΙΡΕΙΟΝ Ο ΚΟΚΚΟΡΑΣ»

Γεννηματά 15 Αμπελόκηποι Θεσσαλονίκης

Το EUROPE ONE εκπέμπει και ψηφιακά, εκτός από την γνωστή συχνότητα 57UHF, τώρα μπορείτε να παρακολουθείτε το EUROPE ONE και από την συχνότητα 31 UHF από την οποία λαμβάνετε το ψηφιακό σήμα του. Απαραίτητη προϋπόθεση να έχετε ένα εξωτερικό δέκτη MPEG-4 (αποκωδικοποιητή) ή μια τηλεόραση με τον δέκτη ενσωματωμένο.

Για τους φίλους της Ιστοσελίδας μας , που δεν θα μπορέσουν να το παρακολουθήσουν θα αναβάσουμε εκτενή αποσπάσματα πολύ σύντομα.

Αυτό το Σάββατο ,
παραμονή Χριστουγέννων,στις 9:30μμ
και σε επανάληψη τα Χριστούγεννα στις 8:30 μμ

η εκπομπή

Καν' το όπως ο ηγέτης

με τον Αλέξανδρο Σταματουλάκη

στο

μας σεργιανά στις
Στράτες του Ρεμπέτικου
με καλεσμένο τον Ηλία Σιδηρόπουλο
και όμορφα ρέμπετικά τραγούδια απ τον
Σωκράτη Κελαϊδή και τον Τάσο Κουφοδήμο
με πάλκο το
"Οινομαγειρίον Ο ΚΟΚΚΟΡΑΣ"
Γεννηματά 15 Αμπελόκηποι Θεσ/νίκης

ΤΑ ΡΕΜΠΕΤΙΚΑ ΤΟΥ «ΟΧΙ» ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΑΤΟΧΗΣ

ΤΑ ΡΕΜΠΕΤΙΚΑ ΤΟΥ «ΟΧΙ» ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΑΤΟΧΗΣ

(Ηλία Σιδηρόπουλου)

Οι ρεμπέτηδες μας δεν ήταν δυνατόν να μην ασχοληθούν με τον Ελληνό-Ιταλικό πόλεμο, το ΟΧΙ, το έπος που γράφτηκε στο Αλβανικό μέτωπο, την Εθνική Αντίσταση και τα πέτρινα χρόνια της κατοχής.

Το 40-41 γράφτηκαν αρκετά τραγούδια εμπύχωσης των φαντάρων μας, ενώ αλλάχτηκαν και στίχοι σε παλιότερα γνωστά ρεμπέτικα.

ΑΝ ΦΥΓΟΥΜΕ ΣΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ

ΜΑΡΚΟΣ ΒΑΜΒΑΚΑΡΗΣ -ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΧΑΤΖΗΧΡΗΣΤΟΣ

Μ.ΒΑΜΒΑΚΑΡΗ-Κ.ΚΟΦΙΝΙΩΤΗ 1940

ΜΗΝ ΣΕ ΦΟΒΙΖΕΙ Ο ΠΟΛΕΜΟΣ-ΣΤΕΛΛΑΚΗΣ

ΠΑΝΟΥ ΤΟΥΝΤΑ -ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗ 1941

ΘΑ ΠΑΡΩ ΤΟ ΝΤΟΥΦΕΚΙ ΜΟΥ

ΝΤΑΙΖΗ ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ,ΣΤΕΛΙΟΣ ΚΕΡΟΜΥΤΗΣ-ΜΑΝΩΛΗΣ ΧΙΩΤΗΣ

ΣΤΕΛΙΟΥ ΚΕΡΟΜΥΤΗ 1941

ΑΚΟΥ ΝΤΟΥΤΣΕ ΜΟΥ ΤΑ ΝΕΑ

ΣΤΕΛΛΑΚΗΣ ΠΕΡΠΙΝΙΑΔΗΣ

ΠΑΝΟΥ ΤΟΥΝΤΑ (ΣΤΟΝ ΧΑΒΑ ΤΩΝ «Η ΒΑΡΒΑΡΑ» ΚΑΙ «Η ΜΑΡΙΚΑ Η ΔΑΣΚΑΛΑ»)

ΤΟΥ ΚΕΝΤΑΥΡΟΥΣ ΔΕΝ ΦΟΒΑΜΑΙ

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΚΟΓΚΟΣ (ΜΠΑΓΙΑΝΤΕΡΑΣ) 1941

ΜΟΥΣΟΛΙΝΙ ΑΛΛΑΞΕ ΓΝΩΜΗ

ΜΑΡΚΟΣ ΒΑΜΒΑΚΑΡΗΣ -ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΧΑΤΖΗΧΡΗΣΤΟΣ

Μ.ΒΑΜΒΑΚΑΡΗ-Γ.ΦΩΤΙΔΑ 1941

ΜΕ ΘΑΡΡΟΣ ΑΓΩΝΙΖΟΜΑΙ

ΣΤΕΛΙΟΣ ΚΕΡΟΜΥΤΗΣ-ΙΩΑΝΝΑ ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΣΤΟ ΜΠΟΥΖΟΥΚΙ Ο Μ.ΧΙΩΤΗΣ

ΜΑΥΡΟΦΡΥΔΗ-ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗ 1941

ΣΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ ΤΑ ΒΟΥΝΑ

ΜΑΡΚΟΣ –ΑΠ. ΧΑΤΖΗΧΡΗΣΤΟΣ-ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΤΑΜΟΥΛΗΣ
(1940)) PARLORHONE

ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΧΑΤΖΗΧΡΗΣΤΟΥ

ΨΗΛΑ ΣΤΗΣ ΠΙΝΔΟΥ ΤΑ ΒΟΥΝΑ

Δ.ΓΚΟΓΚΟΥ (ΜΠΑΓΙΑΝΤΕΡΑ) 1941

ΜΑΣ ΦΕΡΘΗΚΕΣ ΜΠΑΜΠΕΣΙΚΑ-ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΠΑΣΙΔΕΡΗΣ

ΔΗΜΗΤΡΗ ΣΕΜΣΗ-Γ.ΠΑΠΑΣΙΔΕΡΗ 1940

Ο ΣΑΛΤΑΔΟΡΟΣ -ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΤΣΑΡΟΣ

ΜΙΧΑΛΗ ΓΕΝΙΤΣΑΡΗ -ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΤΣΑΡΟΥ

*Ο ΜΙΧΑΛΗΣ ΓΕΝΙΤΣΑΡΗΣ ΜΙΛΑΕΙ ΓΙΑ ΤΟ ΠΩΣ ΓΡΑΦΤΗΚΕ Ο ΥΜΝΟΣ ΤΗΣ
ΚΑΤΟΧΗΣ «Ο ΣΑΛΤΑΔΟΡΟΣ»*

«Εκεί λοιπόν στο υπόγειο που δούλευα στην Κατοχή, το 1941-42, ερχόντουσαν πολλοί σαλταδόροι και πολλοί ήτανε φίλοι μου. Αυτοί ήτανε πάντα καλοντυμένοι, χορτάτοι και φτιαγμένοι στην πένα. Ένας σαλαταδόρος φίλος μου, ένα βράδυ, μου 'κανε παράπονα γιατί τον ζηλεύανε οι άλλοι, επειδή ήταν κονομημένος πάντα και τον κατηγοράγανε. Μου 'πε ο άνθρωπος, ότι αυτή τη δουλειά δεν μπορεί να την κάνει όποιος-όποιος - γιατί θέλει ψυχή- επειδή οι Γερμανοί δε χάριζαν. «Αφού δεν μπορούν να την κάνουν, έλεγε, γιατί ζηλεύουνε;». Τότες κι εγώ έγραψα το πρώτο στιχάκι που λέω: «Ζηλεύουνε, δε θέλουνε ντυμένο να με δούνε, μπατίρη θέλουν να με δουν για να φχαριστηθούνε» Και ύστερα, αμέσως, έγραψα και τα άλλα στιχάκια. Το ρεφρέν που λέω: «θα σαλτάρω, θα σαλτάρω, τη ρεζέρβα να τους πάρω», το έγραψα μετά από λίγες μέρες. Κι όταν το έπαιξα και το τραγούδησα για πρώτη φορά στο μαγαζί, έγινε χαλασμός κόσμου. Το τι έγινε, δεν μπορεί να το βάλει το μυαλό σας! Το 'παιξα 20 φορές -το λιγότερο- ένα βράδυ. Όσοι το άκουγαν στο μαγαζί κι έφευγαν, το τραγουδάγαν στο δρόμο. Και όταν πήγαιναν στη γειτονιά τους, στα σπίτια τους -τα ίδια. Ο ένας το 'λεγε, ο άλλος το άκουγε και το μάθαινε έτσι, όλος ο Πειραιάς. Σε λίγες βδομάδες, όλη η Ελλάδα! Στη Θεσσαλονίκη στα μαγαζιά και παντού, τραγουδάγανε το «Σαλταδόρο» -το ξέρει ο Τσιτσάνης. Στο μαγαζί μου, εκεί στη Ζήνωνος, στην Ομόνοια, ερχόντουσαν σαλταδόροι και ακουμπάγανε πολλά λεφτά για να το ακούσουν. Και δεν υπήρχε μαγαζί στην Αθήνα και στον Πειραιά, που να μη τραγουδάγανε 50 φορές κάθε βράδυ, αυτό το τραγούδι. Αφού, όποιος μουσικός πήγαινε για δουλειά σε μαγαζί, πρώτα ο καταστηματάρχης τον ρώταγε, αν ήξερε να παίξει το «Σαλταδόρο». Ακόμα και στα συγκροτήματα που παίζανε δημοτικά τραγούδια, παίζανε κάθε μέρα το τραγούδι αυτό, που ήτανε ρεμπέτικο. Γιατί ο «Σαλταδόρος» έκανε τους πελάτες και πετάγανε χαρτούρα και παραγγέλνανε συνέχεια και αφήνανε λεφτά στα μαγαζιά. Πολλοί συνάδελφοι που δουλεύανε σ' άλλα μαγαζιά -και μουσικοί από τα δημοτικά- ερχόντουσαν στο μαγαζί μου και τους έκανα πρόβα το «Σαλταδόρο» για να το λένε στα μαγαζιά τους. Χωρίς «Σαλταδόρο» τα μαγαζιά δεν είχανε επιτυχία, ούτε λεφτά, ούτε τίποτα. Ακόμα και Γερμανοί που είχανε μάθει ελληνικά, τραγουδάγανε το

«Σαλταδόρο» -και μη σας φαίνεται παράξενο. Για όλα αυτά λοιπόν, λέω, ότι το τραγούδι μου αυτό είναι ο Ύμνος της Κατοχής. Και όλοι, όπως ξέρω, το παραδέχονται: Όλοι! Γιατί δεν υπάρχει άνθρωπος, από 40-45 χρονών σήμερα, που να μην έχει τραγουδήσει το «θα σαλτάρω, θα σαλτάρω». Κι όμως, αυτό το τραγούδι, με τόση επιτυχία που είχε, που το 'ξερε όλη η Ελλάδα, δεν έγινε δίσκος. Στην Αμερική γραμμοφωνήθηκε, εδώ όμως όχι. Ήτανε πολλά -δηλαδή τα αίτια- αλλά ας τα αφήσουμε... Μόνο πριν από 2-3 χρόνια, έβαλα εγώ έναν, για πρώτη φορά και το είπε στο δίσκο. Ο Νταλάρας λέει ότι θα το τραγουδήσει τώρα, γιατί του αρέσει πολύ και το 'χει μάθει καλά και το λέει. Είμαι υπερήφανος πολύ που εγώ έχω γράψει τον Ύμνο της Κατοχής, και όπως δεν ξεχνιέται ποτέ η Κατοχή, έτσι δεν ξεχνιέται και ο «Σαλταδόρος» που βγήκε μέσα απ' αυτή». ...ΜΙΧΑΛΗΣ ΓΕΝΙΤΣΑΡΗΣ

«Απάνω που ξεβίδωνε την έβδομη τη βίδα,
του ρίξανε οι Ιταλοί με μία αραβίδα.
Απάνω που ξεβίδωνε την τέταρτη ρεζέρβα,
οι Γερμανοί στα σπλάχνα του τού ρίξανε μια σφαίρα»

ΠΑΡΑΛΑΓΗ ΤΟΥ ΤΡΑΓΟΥΔΙΟΥ ΠΟΥ ΑΚΟΥΓΟΝΤΑΝ ΣΤΗΝ ΣΑΛΟΝΙΚΗ..

Ο ΤΡΑΥΜΑΤΙΑΣ

ΣΤΕΛΛΑ ΧΑΣΚΙΛ

Β, ΤΣΙΤΣΑΝΗ 1949

Η ΦΤΩΧΕΙΑ ΚΑΙ Ο ΠΑΡΑΣ ΣΤΟ ΡΕΜΠΕΤΙΚΟ ΚΑΙ ΛΑΪΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ...

Η ΦΤΩΧΕΙΑ ΚΑΙ Ο ΠΑΡΑΣ...

(Ηλία Σιδηρόπουλου)

Το ρεμπέτικο και το λαϊκό ήταν το τραγούδι που γεννήθηκε στο περιθώριο και αγκαλιάστηκε απ την εργατική τάξη και τα κατώτερα οικονομικά λαϊκά στρώματα της αστικής κοινωνίας. Οι ρεμπέτες τραγούδησαν για την φτώχεια και την ανέχεια τους απ τα πρώτα κιόλας χρόνια της ύπαρξης τους.

Αρχικά μέσα απ τον στίχο τους περνούσε μια περηφάνια για την φτωχή καταγωγή τους που ήταν άρρηκτα δεμένη με το φιλότιμο, το μπεσαλίκι και την καλή καρδιά τους. Τα έχωναν όμως και στους παραλήδες (μπαγιοκλήδες) δείχνοντας ότι εξ αρχής γνώριζαν ότι η αιτία της φτώχειας και της ανέχειας τους είναι ο συσσωρευμένος πλούτος των λίγων.

Πρώτα οι ρεμπέτες μας στην Αμερική και αργότερα οι του Πειραιώτικου ρεμπέτικου και οι λαϊκοί μας δημιουργοί άρχισαν να γράφουν τραγούδια με στίχο, αν όχι ταξικά συνειδητοποιημένο, με έντονο πολιτικό κοινωνικό χαρακτήρα.

Ας θυμηθούμε κάποια απ αυτά τα τραγούδια που στην εποχή μας είναι και πάλι επίκαιρα:

Η ΚΡΙΣΙΣ ΚΩΣΤΑ ΡΟΥΚΟΥΝΑ 1934

Στην κορύφωση της οικονομικής κρίσης που οδήγησε αργότερα στον ΄Β παγκόσμιο πόλεμο ,ο Κ. Ρούκουνας συνθέτει και φωνογραφεί το τραγούδι του η κρίσις .

«Οι φόροι και τα κόμματα
φέραν αυτή την κρίση
που κάνανε τον άνθρωπο
να μη μπορεί να ζήσει.

Κι όλο τη φτώχεια πολεμά
για να την ανικήσει
να βγάλει το ψωμάκι του
το σπίτι του να ζήσει.

Αλλά κι αυτό αδύνατο
για να το κονομήσει
και κάθε μέρα βλαστημά
την έρημη την κρίση.

Όλος ο κόσμος τά'χασε
κι όλοι παραμιλούνε
και κάθε μέρα βλαστημούν
την κρίση που περνούνε.

Άντε να ζήσεις φτώχεια
και να πεθάνεις παλιοκρίση
Γεια σου Ογδοντάκη μου, παιδί μου γειά σου»

ΜΕ ΤΙΣ ΤΣΕΠΕΣ ΑΔΕΙΑΝΕΣ-ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΤΣΑΡΟΣ (ΘΕΟΛΟΓΙΤΗΣ) 1934

Ο μετανάστης Γ.Κατσαρός -θεολογίτης δίνει την εικόνα της κρίσης ,έτσι όπως την βίωναν οι Έλληνες της Αμερικής.

Χαρακτηριστική η αναφορά του στον Χούβερ στον τελευταίο στίχο

«Τι θα κάνουμε βρε φίλοι στην κατάστασιν αυτήν
που χαμένοι πάμε όλοι εδώ στην Αμερικήν,
Όπου φτώχεια έχει πέσει και δεν βρίσκουμε δουλειά
και τα έξοδα δε βγαίνουν και τραβούμε συμφορά,

Με τα μούτρα κρεμασμένα με τις τσέπες αδειανές
περπατούμε μες στους δρόμους μα με σκέψες συλλογές,
Πως θυμάμαι τις ημέρες πού 'χαμε τα τάληρα
που ετρώγαμε μπριζόλες μα τώρα τρώμε λάχανα,

Που πηγαίναμε στους γάμους και φωνάζαμε ταξί
τώρα πάμε με τα πόδια έξω εις την εξοχή,
Με τα μούτρα κρεμασμένα με τις τσέπες αδειανές
περπατούμε μες στους δρόμους- αχ βρε Χούβερ τι μας έκανες! »

ΤΟ ΠΟΡΤΟΦΟΛΙ -ΜΑΡΚΟΣ ΒΑΜΒΑΚΑΡΗΣ 1940

Ο Μάρκος μας μιλάει για το χρήμα ως εξουσία και κριτήριο
κοινωνικής αποδοχής .

«Στον κόσμο το σημερινό αυτό το ξέρουν όλοι,

η δύναμη στον άνθρωπο είναι το πορτοφόλι.

Αν πορτοφόλι μάθουνε πως έχεις μες την τσέπη,
σου λεν' πως είσαι τζέντελμαν πως είσαι κάθως πρέπει.

Οι φίλοι σου σε θέλουνε και σε πλησιάζουν όλοι
μονάχα σαν θα μάθουνε πως έχεις πορτοφόλι.

Το πορτοφόλι τι τα θες έχει μεγάλη χάρη,

σε κάθε δύσκολη στιγμή σε βγάζει παλικάρι.»

ΟΣΟΙ ΕΧΟΥΝΕ ΠΟΛΛΑ ΛΕΦΤΑ -ΜΑΡΚΟΣ ΒΑΜΒΑΚΑΡΗΣ 1936

Ο «Άγιος Μάρκος» των ρεμπέτηδων εμπαίζει τους παραλήδες για την μιζέρια τους και τους θυμίζει την ματαιότητα του «άλλου ντουνιά».

«Όσοι έχουνε πολλά λεφτά
να ξέρα τι τα κάνουν
άραγε σαν πεθάνουνε βρέ αμάν αμάν
μαζί τους θα τα πάρουν
Εγώ ψιλή στην τσέπη μου
ποτέ δεν αποτάζω
κι όλα τα ντέρτια μου περνούν
βρ'αμάν αμάν μόνον σαν μαστουριάζω
(γεια σου Μάρκο άψιλε)
Αφού στον άλλο το ντουνιά
λεφτά δεν θα περνάνε
τα'χουν και τά θυμιάζουνε
βρ'αμάν αμάν δεν ξέρουν να τα φάνε
τα'χουν και τά θυμιάζουνε
βρ'αμάν αμάν δεν τα'χουν να τα φάνε.»

ΤΟ ΑΡΖΑΝ (argent)- ΙΩΑΝΝΗ ΤΑΤΑΣΟΠΟΥΛΟΥ-ΝΙΚΟΥ ΡΟΥΤΣΟΥ 1950

ΤΑΚΗΣ ΜΠΙΝΗΣ-ΣΤΕΛΛΑ ΧΑΣΚΙΛ-ΣΤΕΛΛΑΚΗΣ

Ακόμα ένα τραγούδι που προβάλλει το χρήμα ως κοινωνικό κριτήριο αποδοχής. Εδώ ο σιχουργός N. Ρούτσος δανίζεται λέξεις απ την Γαλλική γλώσσα που συνήθιζαν να χρησιμοποιούν οι νεόπλουτοι και οι αριστοκράτες της εποχής.

«argent»= χρήμα

«aller vous en».= πάρε δρόμο.

«Ο κόσμος τώρα σ' εκτιμά
μονάχα απ' τους παράδες
κι όσοι δεν έχουνε λεφτά
τους λένε φουκαράδες.

Αν σε δουν να πιάσεις φράγκα,
θα σε πουν νταή και μάγκα
κι αν δεν τα' χεις το «argent»,
θα σου πουν «aller vous en».

Οι Εύες τώρα την καρδιά
την έχουν στο στομάχι
κι ο έρωτας περιφρονεί
τον άνδρα που δεν τα 'χει.

Αν σε δουν να πιάσεις φράγκα,
όλες είναι αυτές τα πάντα
κι αν δεν το' χεις το «argent»,
θα σου πουν «aller vous en».

Ό,τι γουστάρεις τ' αποκτάς
φτάνει να πεις το θέλω
κι όλοι σε λεν' αφεντικό
και βγάζουν το καπέλο.

Αν σε δουν να πιάσεις φράγκα,
σου κολλάν μια ματσαράγκα
κι αν δεν το' χεις το «argent»,
θα σου πουν «aller vous en».»

ΤΑ ΤΑΛΗΡΑ – ΓΙΩΡΓΟΥ ΜΗΤΣΑΚΗ 1950

ΕΡΜΗΝΕΥΤΗΣ : ΣΤΑΥΡΟΣ ΤΖΟΥΑΝΑΚΟΣ

«Στον κόσμο αυτόν τον ψεύτικο
το χρήμα κυβερνάει
και όποιος έχει τάλιρα
αυτός καλοπερνάει.

Τους πλούσιους δεν ζηλεύουμε
εμείς τα μπατιράκια
γιατί τηνε βολεύουμε
με λίγα ταλιράκια.

Όλοι τον φίλο κάνουνε
η τσέπη σου σαν έχει
κι όταν σωθούν τα τάλιρα
κανείς δεν σε προσέχει.

Τους πλούσιους δεν ζηλεύουμε
εμείς τα μπατιράκια
γιατί τηνε βολεύουμε
με λίγα ταλιράκια.

Στον άλλο κόσμο μοναχά
που χρήμα δεν υπάρχει
και ο φτωχός κι ο πλούσιος
την ίδια θέση θα 'χει.

Τους πλούσιους δεν ζηλεύουμε
εμείς τα μπατιράκια
γιατί τηνε βολεύουμε
με λίγα ταλιράκια.»

ΤΑ ΛΕΦΤΑ – ΠΑΝΟΥ ΠΕΤΣΑ 1954

ΣΤΑΥΡΟΣ ΤΖΟΥΑΝΑΚΟΣ-ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΥΡΙΑΖΗΣ

Ο Πάνος Πετσάς σε ένα τραγούδι που βάζει την φτώχεια απέναντι στον έρωτα και περιγράφει την αχαριστία της παραδόπιστης..

«Ξεχνάς πως είμαι εγώ αυτός

που σ' έντυνα στην πένα
που είναι τα αισθήματα και οι όρκοι σου
που πεθαινές για μένα

{Όταν είχα τα λεφτά
ήμουν ντερβισόπαιδο
τώρα τελειώσαμε
και με λες παλιόπαιδο} X 2

για τα λεφτά μ' αγάπησες
για τα λεφτά μ' αρνιέσαι
για τα λεφτά εσένα αν σ' αγαπούν
να μην παραπονιέσαι

{Όταν είχα τα λεφτά
ήμουν ντερβισόπαιδο
τώρα τελειώσαμε
και με λες παλιόπαιδο} X2 »

ΟΤΑΝ ΒΡΟΝΤΑ Η ΤΣΕΠΗ ΣΟΥ -ΓΙΩΡΓΟΥ ΜΗΤΣΑΚΗ 1953

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΗΤΣΑΚΗΣ – ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΗΣ – ΡΕΝΑ ΣΤΑΜΟΥ

«Όταν βροντά η τσέπη σου κάνεις παντού το κέφι σου
Αν μπατήρεις, αν μπατήρεις κάποια μέρα
δεν σου λένε , δεν σου λένε καλημέρα
Όταν βροντά η τσέπη σου κάνεις παντού το κέφι σου

Καθένας για συμφέρον του σου βγάζει το καπέλο του
και η μάνα , και η μάνα σου κι εκείνη
δεν σου πλένει , δεν σου πλένει ούτε μαντήλι

Όταν βροντά η τσέπη σου κάνεις παντού το κέφι σου

Ακόμα κι αν παντρεύτηκες με κάποια π' ερωτεύτηκες
αν η τσέπη, αν η τσέπη δεν ειν' γεμάτη
δεν σου στρώνει, δεν σου στρώνει το κρεβάτι
Όταν βροντά η τσέπη σου κάνεις παντούτο κέφι σου»

ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ ΤΑ ΚΟΥΡΕΛΙΑ-ΒΑΣΙΛΗ ΤΣΙΤΣΑΝΗ 1952

ΣΤΕΛΑ ΧΑΣΚΙΑ-ΒΑΣΙΛΗΣ ΤΣΙΤΣΑΝΗΣ-ΑΘ.ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

«Φτώχεια που με κουρέλιασες

με νύχια ματωμένα

μες τα πολλά σου θύματα

γράψε κι ακόμα ένα

Φτώχεια κι αν έχεις θύματα

κρύβεις ψυχές μ'αισθήματα [X2]

Φτωχολογιά στον πόνο σου

ποτέ σου δεν τη νοιάζεις

και τα κουρέλια που φοράς

με γέλιο τα σκεπάζεις

Φτώχεια κι αν έχεις θύματα

κρύβεις ψυχές μ'αισθήματα [X2]

Μέσα στις φτώχειας το μπαξέ

είμαι κι εγώ λουλούδι

που τρέφομαι με δάκρυα

και με πικρό τραγούδι

Φτώχεια κι αν έχεις θύματα

κρύβεις ψυχές μ'αισθήματα [X2]'

Η ΑΝΑΠΑΡΑΔΙΑ -ΠΑΝΟΥ ΠΕΤΣΑ 1952

ΤΑΚΗΣ ΜΠΙΝΗΣ-ANNA ΧΡΥΣΑΦΗ-ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΑΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ

ΟΙ ΜΠΑΤΙΡΗΔΕΣ -ΓΙΩΡΓΟΥ ΜΗΤΣΑΚΗ (1954)

ANNA ΜΠΕΛΛΑ -ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΑΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ

«Είμαστε μπατίρηδες
τα πιο καλά παιδιά
έτσι μας κατήντησε
η αναπαραδιά.

Σήμερα έχει,
αύριο δεν έχει.

Το Σαββατοκύριακο
κουτσά στραβά περνά,
την Δευτέρα μάστορα
μπατίρηδες ξανά.

Σήμερα έχει,
αύριο δεν έχει.

Τούτο το μπατίρημα
δεν παίρνει υπομονή
κόλλησε η τσέπη μας
πανί με το πανί.

Σήμερα έχει,
αύριο δεν έχει.»

ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ Η ΔΙΑΦΟΡΑ -ΒΑΣΙΛΗΣ ΤΣΙΤΣΑΝΗΣ

Ίσως το πιο συνειδητοποιημένο ταξικά τραγούδι της μεταεμφυλιακής εκείνης εποχής.Γραμμοφωνηθηκε το 1954 με τον Προδρομο Τσαουσακη,δεν κυκλοφορησε διοτι το απερριψε η λογοκρισια.ηχογραφηθηκε το 1980 με τον Γιωργο Νταλαρα.

«Δυο δρόμοι τη χωρίζουνε
την κοινωνία τούτη
και φέρνουν μαύρη συμφορά
η φτώχεια και τα πλούτη

Της κοινωνίας η διαφορά
φέρνει στον κόσμο μεγάλη συμφορά

Έχει η ζωή γυρίσματα
έχει και μονοπάτια
γκρεμίζουν φτωχοκάλυβα
και χτίζονται παλάτια»

ΟΙ ΕΡΩΤΕΣ ΤΗΣ ΚΑΡΜΕΝ ΣΤΟ ΡΕΜΠΕΤΙΚΟ

ΟΙ ΕΡΩΤΕΣ ΤΗΣ ΚΑΡΜΕΝ ΣΤΟ ΡΕΜΠΕΤΙΚΟ.

(Ηλία Σιδηρόπουλου)

Το 1938 γυρίστηκε η ταινία "Carmen la de Triana", του ισπανού σκηνοθέτη Florian Rey .

Η ταινία αφηγείται την ιστορία της Κάρμεν από την Τριάνα (παλιά λαϊκή συνοικία της Σεβίλλης με φλαμέγκο, τσιγγάνους κλπ) . Πρωταγωνίστρια η πανέμορφη Ισπανίδα σταρ της εποχής, Imperio Argentina.

Το 1939 η ταινία προβάλει στις Ελληνικές αίθουσες με τεράστια επιτυχία . Η ιστορία της Κάρμεν αγγίζει το Ελληνικό κοινό και η ομορφιά της πρωταγωνίστριας μαγεύει τους Έλληνες.

Η τεράστια επιτυχία της ταινίας, δεν αφήνει αδιάφορους τους δημιουργούς του λαϊκού μας τραγουδιού.

Ο μάεστρος Σπύρος Περιστέρης μαζί με τον στιχουργό Μίνω Μάτσα ,γράφουν το χασάπικο «Ο Αντώνης, ο βαρκάρης» με ερμηνευτή, μια απ τις κορυφαίες φωνές του ρεμπέτικου, τον Στελλάκη Περπινιάδη.

Ως στιχουργός αναφέρεται η Πιπίτσα Οικονόμου ,μια υπάλληλος του Μ.Μάτσα προφανώς για φορολογικούς λόγους του δημιουργού.

Ο Αντώνης ο βαρκάρης, ο σερέτης
έπαψε να ζει ρεμπέτης,
θέλει πλούτη και παλάτια
και της Κάρμεν τα δυο μάτια.

Επαράτησε την βάρκα στο λιμάνι
κάτω στο πασαλιμάνι,
τραγουδάει κι όλο πίνει
ταυρομάχος πάει να γίνει.

Μα ο άκαρδος ο ταύρος τον σκοτώνει
και στην γης τον εξαπλώνει,
σαν τον βλέπει η Κάρμεν κλαίει
πάει κοντά του και του λέει:

Αχ Αντώνη μου βαρκάρη μου, σερέτη
τώρα μένω νέτη, σκέτη
μεσ' τον κόσμο η καημένη
χήρα, παραπονεμένη.

Το τραγούδι είναι εμπνευσμένο απ το «Antonio Vargas Heredia»
που ακούγεται στην ταινία και είναι δημιουργία των Jose
Molleda και Juan Mostazo.

Ο Ισπανός συνθέτης ,μαθαίνοντας την μεγάλη επιτυχία της Ελληνικής παραλλαγής του δικού του τραγουδιού στρέφεται δικαστικά ενάντια στους Σπ. Περιστέρη και Μ. Μάτσα. Εδώ όμως οι καπατσοσύνη του Έλληνα θριαμβεύει ,και το δικαστήριο δεν αναγνωρίζει κλοπή πνευματικής ιδιοκτησίας ούτε επιβάλλει την κατανομή αποζημίωσης στον Ισπανό δημιουργό. Ο ρυθμός του τραγουδιού είναι τελείως διαφορετικός και οι στίχοι δεν έχουν καν κοινό σημείο μεταξύ τους. Λέγεται ότι ο πανέξυπνος Σπ. Περιστέρης παρουσίασε στο δικαστήριο και εάν ψαρά , ονόματι Αντώνη ,και ισχυρίστηκε ότι το τραγούδι είναι εμπνευσμένο απ τον έρωτα του για μια τσιγγανοπούλα .

Πριν καλά ,καλά αθωθούν απ το δικαστήριο οι δημιουργοί του Αντώνη του Βαρκάρη, ένας άλλος μέγιστος δημιουργός του ρεμπέτικου, ο Πάνος Τούντας συνθέτει και κυκλοφορεί το “Τηλεγράφημα στην Κάρμεν”, σε στίχους του Β. Μαυροφρύδη, με τον Στράτο Παγιουμτζή και τον Στελλάκη Περπινιάδη:

Απόψε Καρμεντσιτά μου
μπαρκάρω απ’ τον Περαία
και στη Σεβίλλη έρχομαι
να κάνουμε παρέα.

Γλυκιά μου Κάρμεν έρχομαι,
κοντά να γνωριστούμε
και δίχως άλλο κούκλα μου
ταιράκια να γινούμε.

Να δείς μπουζούκι να σταθείς

με ανοιχτό το στόμα,
που θα ξεχάσεις, ξέρε το
και τον Χερέδια ακόμα.

Κι από τον ταύρο, ξέρε το,
δε θα 'χω αβαρία,
γιατί έξι χρόνια έκανα
χασάπης στα σφαγεία.

Ο Περιστέρης και ο Μάτσας δεν αργούν να δώσουν συνέχεια στις περιπέτειες της Κάρμεν, με ένα δεύτερο χασάπικο, με το οποίο ερχόταν "Η Κάρμεν στην Αθήνα". Ερμηνευτές ο Μάρκος Βαμβακάρης και ο Στράτος Παγιουμτζής.

Απαλλαγμένοι πλέων από τον φόβο της αποζημίωσης οι δυο δημιουργοί αναφέρονται ξεκάθαρα στην ταινία και στην ίδια την πρωταγωνίστρια με το όνομα της. Όλοι οι στίχοι μοιάζουν να εμπαίζουν τον Ισπανό συνθέτη και αντίδικο τους.

Έρθε η Κάρμεν στην Αθήνα
η Ιμπέριο Αρτζεντίνα
την κληρονομιά να πάρει
του Αντώνη του βαρκάρη.

Απ' το τρένο μόλις φτάνει
τρέχει στο Πασαλιμάνι
την βαρκούλα ν' αντικρίσει

τα κουπιά της να φιλήσει.

Κι που γύριζε η καημένη
βλέπει κατατρομαγμένη
μες την βάρκα τον Αντώνη
τα πανιά του να απλώνει.

Αντωνάκη μου βαρκάρη
ταυρομάχε παλικάρι
ζεις ακόμη ή γελιέμαι
σε θωρώ κι αναρωτιέμαι.

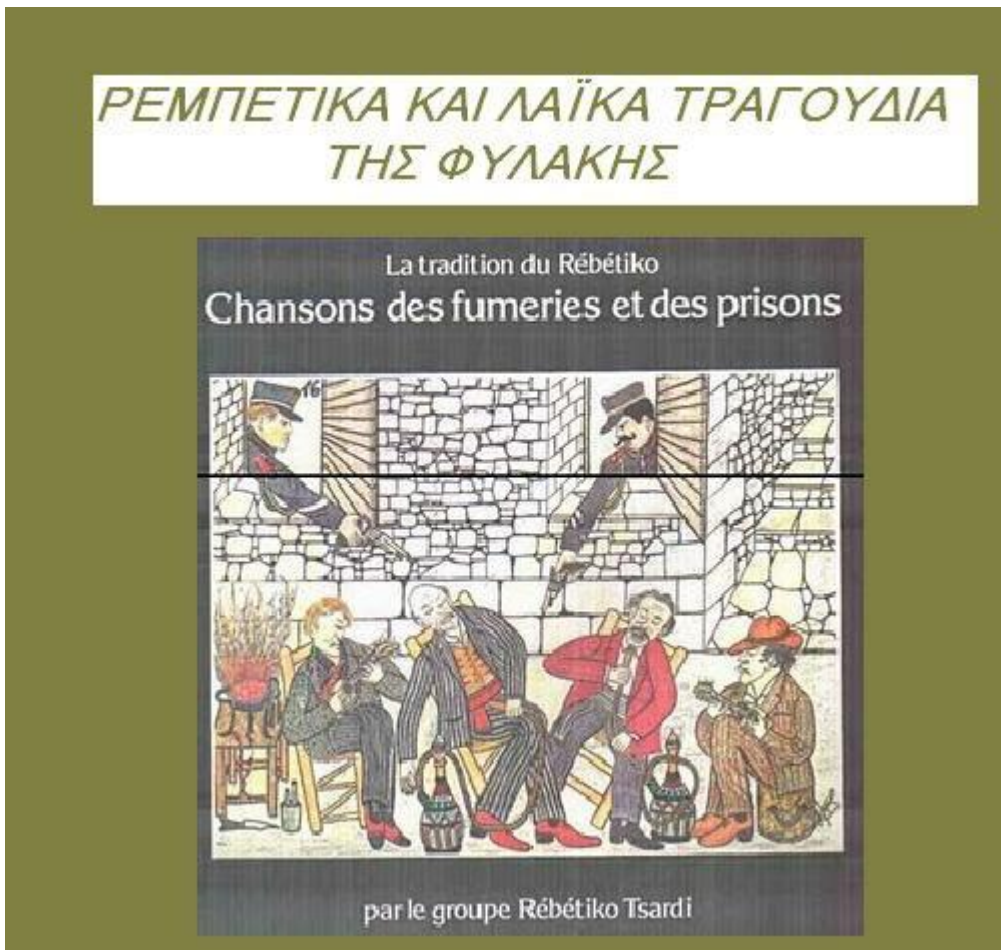
Κάρμεν Κάρμεν μη φωνάζεις
μη με βλέπεις και τρομάζεις
να πεθάνω ήταν κρίμα
κι έκανα το ψευτοθύμα.

ΤΑ ΡΕΜΠΕΤΙΚΑ ΚΑΙ ΤΑ ΛΑΪΚΑ ΤΗΣ ΦΥΛΑΚΗΣ.

Τα Ρεμπέτικα και τα Λαϊκά της Φυλακής

(Ηλία Σιδηρόπουλου)

Το ρεμπέτικο, τόσο ως τραγούδι, όσο και σαν κοινωνικό ρεύμα και στάση ζωής, γεννήθηκε και διαμορφώθηκε, τα πρώτα χρόνια της ζωής του, σ' έναν κόσμο που ζούσε στο περιθώριο και στον κοινωνικό αποκλεισμό.

Η άρνηση του ρεμπέτη να αποδεχτεί τον μικροαστικό καθωπρεπισμό της εποχής του τον έφερνε πάντα σε ρήξη με την εξουσία και τους μηχανισμούς της. Συνέπεια αυτής της ρήξης ήταν οι συχνές συλλήψεις των ρεμπέτηδων απ' την αστυνομία, οι εξορίες τους και οι φυλακίσεις.

Στους στίχους των τραγουδιών τους, οι ρεμπέτες ,στολίζουν με πικρόχολους και βαρείς χαρακτηρισμούς και προσφωνήσεις τους αστυνομικούς και τους δεσμοφύλακες.

(Μπάτσοι, καρακόλια ,μαύροι, τζουτζέδες κτλ)

Επίσης με ακόμα μελανότερα χρώματα και ακόμα πιο γλαφυρές προσφωνήσεις περιγράφουν την φυλακή.

(ψειρού, σκολιό, σίδερα, στρουγκού, γκιστάνι, κολλέγιο, χάψη, στενή, τζέλα κτλ).

Τα πρώτα ρεμπέτικα της φυλακής αποκαλούνταν «μυρμούρικα». Είναι τραγούδια γραμμένα μέσα στην φυλακή από κατάδικους που τραγουδιόνταν αρχικά με συνοδεία αυτοσχέδιων και μικρών σε μέγεθος μουσικών οργάνων. Αυτά τα τραγούδια διαδίδονταν από φυλακή σε φυλακή και τα σιγομυρμούριζαν οι κρατούμενοι.

Αργότερα ,κυρίως όταν το ρεμπέτικο έπαψε να ανήκει μόνο στο περιθώριο, γράφτηκαν πολλά τραγούδια με αναφορές στην φυλακή ,στους τσακωμούς και στις ,πάντα άδικες για τους ρεμπέτηδες, συλλήψεις κουτσαβάκηδων .

Στους στίχους των προπολεμικών αυτών τραγουδιών δεν υπάρχει καμιά μεταμέλεια απ τον φυλακισμένο ακόμα και αν έχει διαπράξει το βαρύτερο έγκλημα. Πάντα φταίει η κοινωνία, η ραδιουργία της γυναίκας, τα ψέματα των μπάτσων και των μαρτύρων, η αδυναμία του προέδρου στο δικαστήριο να καταλάβει το δίκιο του.

Είναι η φάση που το ρεμπέτικο δείχνει μια αφελή ολοκληρωτική άρνηση απέναντι στους αστικούς νόμους έχοντας ακόμα σε μεγάλο βαθμό την νοοτροπία των παλιών κουτσαβάκηδων της πλατείας του ψυρρή που θεωρούσαν τιμή για αυτούς τα χρόνια καταδίκης τους.

Μετά τον πόλεμο κυρίως, αλλά και κατά την δικτατορία του Μεταξά, ο συγχνωτισμός ρεμπέτηδων και πολιτικών κρατούμενων στις φυλακές αλλάζει την στάση των λαϊκών δημιουργών απέναντι στην φυλακή ,το έγκλημα και το αστικό δίκαιο.

Τα τραγούδια από εκείνη την εποχή και μετά ,παρουσιάζουν διάθεση μετάνοιας, ανάληψη της όποιας ευθύνης, αυτοκριτική και πικρία. Γράφονται επίσης πολλά τραγούδια συμπάραστασης στους πολιτικά εξόριστους και φυλακισμένους .

Ας ακούσουμε και κυρίως ας σχολιάσουμε ,κάποια απ τα γνωστότερα λαϊκά και ρεμπέτικα τραγούδια της φυλακής.

(Κάντε κλικ στα link με τον τίτλο του τραγουδιού ,για να τα ακούσετε)

ΔΥΟ ΜΑΓΚΕΣ ΜΕΣ ΤΗΝ ΦΥΛΑΚΗ

Συνθέτης-στιχουργός : Κώστας Τζόβενος

Πρώτη εκτέλεση : Ρίτα Αμπατζή (1934)

[09-ΒΡΕ ΜΑΓΚΕΣ ΔΥΟ ΣΤΗ ΦΥΛΑΚΗ- \[Ρ.ΑΜΠΑΤΖΗ \[Κ.ΤΖΟΒΕΝΟΥ} \]- \[1935\]](#)

Το τραγούδι εξιστορεί την επίσκεψη δυο σερέτηδων (νταήδων) κρατούμενων στον διευθυντή της φυλακής. Ούτε λίγο ,ούτε πολύ ,οι κρατούμενοι προσπαθούν να αποσπάσουν την εύνοια του διευθυντή τάζοντας του μπεσκιέσια μετά την αποφυλάκισή τους.

Με αφορμή τον στίχο «θα σου ξηγηθώ μπαγιόκο» ας δούμε την προέλευση και της σημασία της λέξης που χρησιμοποιούσαν οι ρεμπέτηδες. Μπαγιόκο σήμαινε πολλά λεφτά μαζεμένα και μπαγιοκλής ήταν ο πλούσιος ,ο ματωμένος. Η λέξη προέρχεται πιθανόν απ την ιταλική baiocco. Το baiocco ήταν νόμισμα μικρής αξίας του κρατιδίου του βατικανού. Χαρακτηριστική η έκφραση ,που πέρασε και στην σύγχρονη Ιταλική γλώσσα, «Non balere un baiocco» δηλαδή σε ελεύθερη μετάφραση ,δεν αξίζεις ούτε δεκάρα.

Επίσης ακούμε την έκφραση «κάνε μόκο». Κάνε μόκο σήμαινε κάτσε ήσυχος, λούφαξε, μην λες κουβέντα. Το μόκο ήταν μια ιδιωματική ονομασία για το αφιόνι (afyon στα τούρκικα),δηλαδή το χασισέλαιο .Κάποτε συνηθίζονταν να δίνουν λίγες σταγόνες μόκο στα μωρά όταν βγάζαν δόντια .Τα μωρά σταματούσαν αμέσως κάθε

κλάμα ή γκρίνια. Έτσι προέκυψε η έκφραση κάνε μόκο των ρεμπέτηδων.

Η ΦΥΛΑΚΗ ΕΙΝΑΙ ΣΧΟΛΕΙΟ

Αντώνη Κωστή (Κώστα Μπέζου) 1931

[Η ΦΥΛΑΚΗ ΕΙΝΑΙ ΣΧΟΛΕΙΟ- \[ΚΩΣΤΗΣ {ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ} \]-\[1931\]](#)

Χαρακτηριστικότατο δείγμα της εποχής που οι ρεμπέτες θεωρούσαν τιμή τα χρόνια καταδίκης τους. Η φυλακή εκτός από μεγάλο σχολείο, παρουσιάζεται και σαν το μέρος όπου καταλήγουν όλοι οι γνήσιοι μάγκες και φυσικά την περνάνε και φίνα.

Τα στοιχεία που συνοδεύουν αυτή την φωνογράφιση ,ήρθαν να προσθέσουν ένα ακόμα μπέρδεμα στο ήδη μυστήριο που υπάρχει σχετικά με την ταυτότητα του ρεμπέτη δημιουργού και ερμηνευτή , Αντώνη Κωστή και στην πιθανότατη ταύτιση του με τον μουσικό και ερμηνευτή του ελαφρού τραγουδιού, Κώστα Μπέζο. Στον δίσκο ,που φωνογραφήθηκε στην Αθήνα το 1931 για λογαριασμό Αμερικάνικης εταιρίας, ως συνθέτης του τραγουδιού αναφέρεται κάποιος ονόματι Scotti ενώ και ο ερμηνευτής αναγράφεται ως Κ. Κωστής και όχι Αντώνης .Το πιθανότερο, βέβαια ,είναι να είναι απλά ένα λάθος στην ετικέτα του δίσκου και μόνο.

ΟΙ ΦΥΛΑΚΕΣ ΤΟΥ ΟΡΩΠΟΥ

Γιώργου Μπάτη (1934)

[ΟΙ ΦΥΛΑΚΕΣ ΤΟΥ ΟΡΩΠΟΥ- \[Γ.ΜΠΑΤΗΣ {Γ.ΜΠΑΤΗ} \]-\[1935\]](#)

Ίσως το πιο χαρακτηριστικό κομμάτι της περιόδου κατά την οποία οι ρεμπέτηδες απλά έβγαζαν άρνηση στον στίχο τους χωρίς ίχνος μεταμέλειας ή χωρίς να καταδεχτούν να παραπονεθούν για τις συνθήκες ζωής στην φυλακή. Η φυλακή μοιάζει σαν παράδεισος για τον σκληραγωγημένο μάγκα που κατά κανόνα είναι εκεί από σκευωρία.

Δημιουργός του τραγουδιού ο δημοφιλόσοφος, τεκετζής, παλιατζής και δημιουργός της Ξακουστής Τετράδος του Πειραιά, Γιώργος Μπάτης ή Αμπάτης ,κατά κόσμο Γεώργιος Τσωρός . Ερμηνεύει ο ίδιος ,με την χαρακτηριστική φωνή του και το γνωστότατο παίξιμο του μπαγλαμά του. Στο μπουζούκι είναι ο θρυλικός Ανέστης Δελιάς ,ο «Αρτέμης» της ξακουστής τετράδας.

Οι φυλακές του Ωροπού ήταν ,μαζί με τις φυλακές του Μεντρεσέ και αυτές του Συγγρού ,οι συχνότεροι τόποι περιορισμού των περιθωριακών στοιχείων της εποχής(πρεζάκηδες, χασικλήδες, λαθρέμποροι, σωματέμποροι, μαχαιροβγάλτες κ.α.). Πριν μετατραπεί σε αγροτικές φυλακές το κτήριο ,δωρεά και αυτό του Συγγρού, στέγαζε το Αμαλίειο ορφανοτροφείο. Κατά την εφταετία της χούντας των συνταγματαρχών, χρησιμοποιήθηκε ως χώρος κράτησης πολιτικών κρατουμένων . Ανάμεσα τους και ο γνωστός μουσικοσυνθέτης Μίκης Θεοδωράκης .

ΜΕΣ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΟΥ ΤΗΝ ΦΥΛΑΚΗ

Αγνώστου συνθέτη. Ερμηνεύει η Μαρίκα Παπαγκίκα (1927)

[ΜΕΣ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΟΥ ΤΗ ΦΥΛΑΚΗ- \[Μ.ΠΑΠΑΓΚΙΚΑ {ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ} \]-\[1926\]](#)

Απτάλικο ζεϊμπέκικο με βιολί, τσέλο, τσέμπαλο και καστανιέτες .Δημιουργήθηκε από σκόρπια δίστιχα μουρμούρικων τραγουδιών και φωνογραφήθηκε στην Αμερική τον Νοέμβρη του 1927.

Η φυλακή του Συγγρού βρίσκονταν στον Ταύρο, στις τρεις γέφυρες, στην οδό Χαμοστέρας.

Τραγούδι με τον ίδιο τίτλο αλλά διαφορετικό στίχο έχει ερμηνεύσει και ο Αντώνης Νταλγκάς.

((Δίσκος Columbia DG-208 / 1931 Συνθ.: Αντώνης Διαμαντίδης, Τραγ.: Αντ. Νταλγκάς)

ΓΕΝΤΙ ΚΟΥΛΕ

Σώσου Ιωαννίδη (Σ. Ψυρριώτη), Αιμίλιου Σαββίδη (, Βοσπορινού, Σαβαϊμ)

Ερμηνεύει ο Γιώργος Παπασιδέρης (1934)

[ΓΕΝΤΙ ΚΟΥΛΕ- \[ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΠΑΣΙΔΕΡΗΣ {ΒΟΣΠΟΡΙΝΟΥ & Σ. ΨΥΡΙΩΤΗ} \]- \[1935\]](#)

Το τραγούδι ,αν και γράφτηκε το 1934, ξεφεύγει από όσα είχαμε αναφέρει για τα ρεμπέτικα της φυλακής που γράφτηκαν εκείνη την εποχή. Η εξήγηση βέβαια είναι απλή. Ο στίχος που μιλά για θρήνο και για πόνο των κρατούμενων, όπως και η μουσική ,γράφτηκαν από δημιουργούς που δεν άνηκαν στον χώρο του ρεμπέτικου. Ο Σαβαίμ Βοσπορινός ,μάλιστα, δεν είναι άλλος απ τον πολέμιο του ρεμπέτικου Αιμίλιο Σαββίδη.

Το Φρούριο του Επταπυργίου, γνωστό και με την οθωμανική ονομασία Γεντί Κουλέ, βρίσκεται στο βορειοανατολικό άκρο των τειχών της Θεσσαλονίκης, εντός της Ακρόπολης. Αποτελείται από δύο ενότητες: το βυζαντινό φρούριο, το οποίο συνθέτουν δέκα πύργοι με τα μεταξύ τους μεσοπύργια διαστήματα και τον περίδρομο, καθώς και τα νεότερα κτίσματα των φυλακών, που έχουν κτιστεί εντός κι εκτός του φρουρίου. Οι πύργοι της βόρεια πλευράς αποτελούν τμήματα του παλαιοχριστιανικού τείχους της Ακρόπολης, ενώ αυτοί της νότιας προστέθηκαν πιθανότατα κατά τους μεσοβυζαντινούς χρόνους, σχηματίζοντας τον κλειστό πυρνα του φρουρίου. Ο μεσαίος πύργος της εισόδου κατασκευάστηκε το 1431 από τον Τσαούς Μπέη, πρώτο διοικητή της Θεσσαλονίκης μετά της άλωσή της.

Γύρω στο 1890 το μνημείο χρησιμοποιήθηκε ως ανδρικές, γυναικείες και στρατιωτικές φυλακές. Ο εσωτερικός χώρος αναδιαμορφώθηκε και προστέθηκαν εγκαταστάσεις και εξωτερικά του κτηρίου. Το 1989 οι φυλακές μεταφέρθηκαν και το Επταπύργιο αποδόθηκε στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Πολιτισμού.

.Αν και σημερινό μνημείο το Επταπύργιο, δύσκολα θα καταφέρει να ξεκολλήσει από πάνω του την ιστορική ταμπελίτσα της κακουχίας και της βίας που το συνοδεύει από το παρελθόν του.

Οι φυλακές του Γεντί Κουλέ έχουν σημαδευθεί από πολλά ρεμπέτικα τραγούδια, καθώς πολλοί συνθέτες τραγούδησαν για τους καημούς των φυλακισμένων.

Δραπέτης του Γεντί Κουλέ

(Τα κάστρα του Γεντί κουλέ)

Στίχοι: Γιώργος Μητσάκης

Μουσική: Γιώργος Μητσάκης

Πρώτη εκτέλεση: Νίκος Γιουλάκης

ΓΕΝΤΙ ΚΟΥΛΕ – ΣΤΕΛΙΟΣ ΚΑΖΑΝΤΖΙΔΗΣ

Μητσάκη-Χρυσίνη

Μπουζούκι παίζει ο Γιώργος Μητσάκης

Ηχογράφηση Σεπτέμβριος 1956

ΑΝΑΣΤΕΝΑΖΕΙ Ο ΓΕΝΤΙ ΚΟΥΛΕΣ» του Σαράντη Κοτομάτη :

Η ΦΩΝΗ ΤΟΥ ΑΡΓΙΛΕ

Βαγγέλη Παπάζογλου . Στελλάκης Περπινιάδης (1935)

[Η ΦΩΝΗ ΤΟΥ ΑΡΓΙΛΕ \(ΠΕΝΤΕ ΧΡΟΝΙΑ ΔΙΚΑΣΜΕΝΟΣ\) - \[ΣΤΕΛΛΑΚΗΣ {Β.ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ} \]-\[1934\]](#)

Καρσιλαμάς που πιθανόν αναφέρεται στο γεντί κουλέ της Κωνσταντινούπολης και όχι σ αυτό της Θεσσαλονίκης.

Του τραγουδιού προηγείται ο ακόλουθος διάλογος μεταξύ Βαγγέλη Παπάζογλου και Στελλάκη Περπινιάδη:

-Γεια σου φίλε μου Στελλάκη
-Γεια και χαρά σου Βαγγέλη μου
-Τι ειν' αυτό που κρατάς;
-Αργιλές.
-Αργιλές;
-Αμ, τι ήθελες να κρατώ, κανένα υπερωκεάνειο; -Μα αιωνίως μωρ' αδερφέ μου Στελλάκη, όποτ' έρθω να σε βρω, όλο με τον αργιλέ στα χέρια σε βρίσκω!
-Α, φίλε μου Βάγγο, έχεις δίκιο. Αλλά αν ήξερες κι εσύ τα ντέρτια και τα βάσανα που 'χω, δε θα μ' αδικούσες ποτέ! Άκου τα μωρ' αδερφέ μου Βάγγο, να με παρηγορήσεις.

ΓΙΑΦ- ΓΙΟΥΦ

Μαρίκα Παπαγκίκα (1928)

[ΣΤΗ ΦΥΛΑΚΗ ΜΕ ΒΑΛΑΝΕ- \[Μ.ΠΑΠΑΓΚΙΚΑ {ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ} \]-\[1928\]](#)

Στην ετικέτα του δίσκου αναγράφεται, ίσως για πρώτη φορά η λέξη ρεμπέτικα, σε φωνογράφηση της Αμερικής. Το δίστιχο «πορτοκαλιά εφύτεψα στην φυλακή σαν μπήκα και πορτοκάλια έφαγα κι ακόμα δεν εβγήκα» λέγεται πως βρέθηκε γραμμένο σε κελί του Μεντρεσέ.

ΟΙ ΔΥΟ ΣΕΡΕΤΕΣ

Μανώλη Χρυσάφκη με τους Αντώνη Νταλγκά-Ζαχαρία Κασιμάτη (1933)

[ΟΙ ΔΥΟ ΣΕΡΕΤΕΣ- \[ΑΝ.ΝΤΑΛΚΑΣ~ΖΑΧ. ΚΑΣΙΜΑΤΗΣ {ΕΜ.ΧΡΥΣΑΦΑΚΗ} \]-\[1932\]](#)

Το τραγούδι του Μικρασιάτη συνθέτη Μανώλη Χρυσάφκη (φουστιξής), περιγράφει τον καυγά δυο σερέτηδων (νταήδων) στην

φυλακή. Ο όρος σερέτης προέρχεται απ την τούρκικη λέξη sirret που σήμαινε κυριολεκτικά ,πρόστυχος, αλλά στην καθομιλουμένη ονόμαζαν έτσι τους προστάτες ή μπράβους των οίκων ανοχής.

ΕΠΙΑΣΑΝΕ ΤΟΝ ΜΠΑΤΗ

Γιώργου Ροβερτάκη – Αιμίλιου Σαββίδη

Γιώργος Κάβουρας (1936)

[ΕΠΙΑΣΑΝΕ ΤΟΝ ΜΠΑΤΗ - \[Γ.ΚΑΒΟΥΡΑΣ {Γ.ΡΟΒΕΡΤΑΚΗ & ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΣΑΒΒΙΔΗ} \]](#)

Οι στίχοι του τραγουδιού είναι κατά πάσα πιθανότητα προϊόν φαντασίας του Αιμίλιου Σαββίδη. Ο Μπάτης δεν ήταν σίγουρα φυλακόβιος . Είχε κάτι μικρές καταδίκες αλλά ποτέ βαριές ποινές. Η γνωστή φωτογραφία που δείχνει την σύλληψη του Μπάτη, φαίνεται μάλλον μεταγενέστερη και πιθανώς πλαστή.

ΑΝΤΙΛΑΛΟΥΝΕ ΟΙ ΦΥΛΑΚΕΣ

Μάρκου Βαμβακάρη (1935)

[ΑΝΤΙΛΑΛΟΥΝ ΟΙ ΦΥΛΑΚΕΣ - \[Μ.ΒΑΜΒΑΚΑΡΗΣ {Μ.ΒΑΜΒΑΚΑΡΗ} \]](#)

Ζειμπέκικο του Μάρκου. Οι στίχοι προϋπήρχαν με την μορφή δίστιχων σε μουρμούρικα τραγούδια. Ο ρεμπέτης Τάκης Μπίνης , λέει στην βιογραφία του αναφερόμενος στο τραγούδι : «Για ν' αντιλαλούν οι φυλακές πρέπει να είναι απέναντι η μία στην άλλη, αλλιώς δεν έχει λογική. Ούτε μεταφορικά. Δε γράφαμε εμείς τέτοια ...μεταφορικά». Και συμπλήρωνε ότι κάποιοι παλιοί το έλεγαν το τραγούδι σωστά, δηλαδή «...το Μπούρτζι και το Ιτς Καλέ...» .

Ο Μάρκος σωστά για λόγους μουσικότητας άλλαξε το ν στίχο .Το

Ιτς Καλέ (Ακροναυπλία) γίνεται Γεντί Κουλέ. Για τον ίδιο λόγο το Γεντί ,αναφέρεται ως ο Γεντί Κουλές.

Τα «Παραπήγματα» ήταν στρατιωτικές φυλακές στο δρόμο Βασιλίσσης Σοφίας.

Ο ΙΣΟΒΙΤΗΣ

Μάρκου Βαμβακάρη (1936)

[Ο ΙΣΟΒΙΤΗΣ - \[Μ.ΒΑΜΒΑΚΑΡΗΣ {Μ.ΒΑΜΒΑΚΑΡΗ} \]](#)

Αν και ο Μάρκος δεν πήγε φυλακή, όμως έγραψε γι' αυτή μερικά αριστουργηματικά τραγούδια. Το χασάπικο «Ισοβίτης», το 1936 . Στα 1975 το τραγούδησε σε δίσκο και ο Γιάννης Κυριαζής.

Έχει πολύ ενδιαφέρον αυτό το ρεμπέτικο, γιατί περιέχει όλα τα χαρακτηριστικά των τραγουδιών με θέμα την φυλακή που περιγράψαμε στην εισαγωγή μας.

Για όλα φταίει η ραδιουργία της γυναίκας. Η καταδίκη του είναι πλάνη ,άσχετα αν πράγματι διέπραξε τον ξυλοδαρμό ,μιας και είχε δίκιο που τον έδειρε. Ελπίζει σε έφεση ενώ γνωρίζει ότι την εποχή εκείνη το να ξυλοφορτώσεις έναν Χίτη (Αναφορά σε γνωστούς ακροδεξιούς της ομάδας «Χ» πριν και κατά την δικτατορία του Μεταξά ,και δοσίλογους των ταγμάτων ασφαλείας επί κατοχής) σου εξασφάλιζε το λιγότερο πολλά χρόνια φυλακής .

Να σημειώσουμε επίσης την αναφορά του Φράγγου στον Έκτορα και τον Αχιλλέα .

ΤΑ ΜΑΝΤΑΛΑ

Βασίλη Τσιτσάνη .

Πρώτη εκτέλεση με τους , Δ. Χρήστου και την Ευαγγελία Μαρκοπούλου το 1950

ΤΑ ΜΑΝΤΑΛΑ – Β.ΤΣΙΤΣΑΝΗ

Το ζεϊμπέκικο αυτό γράφτηκε την εποχή που οι διώξεις , οι φυλακίσεις και οι εξορισμοί βρίσκονταν στο αποκορύφωμα τους στην μετεμφυλιακή Ελλάδα. Αγαπήθηκε και τραγουδήθηκε πολύ απ τον κόσμο ,όπως και τα «Της Γερακίνας Γιος» και «Βαριά χτυπούν τα σήμαντρα» του ίδιου δημιουργού.

ΜΕΣ ΤΑ ΜΠΟΥΝΤΡΟΥΜΙΑ (Ένας λεβέντης ξαγρυπνά)

Μπάμπη Μπακάλη με τους Π. Γαβαλά και Μαίρη Τζάνετ, το 1955

ΕΝΑΣ ΛΕΒΕΝΤΗΣ ΞΑΓΡΥΠΝΑ- [Π.ΓΑΒΑΛΑΣ {ΜΠ.ΜΠΑΚΑΛΗ & Κ.ΒΙΡΒΟΥ}]

Ίσως το πιο ξεκάθαρο σε στίχο τραγούδι συμπάραστασης στους πολιτικούς κρατούμενους.

«Ένας λεβέντης ξαγρυπνά
στο σκοτεινό κελί του,
μες στα μπουντρούμια τα φριχτά
τον 'ρίξαν οι εχθροί του.»

Το μυστήριο με τον Μπάμπη Μπακάλη είναι ,ότι ενώ έγραψε τραγούδια συμπάραστασης στους φυλακισμένους κομμουνιστές όπως αυτό και το «Συρματοπλέγματα Βαριά», έγραψε και τραγούδια που τους κατηγορούσαν όπως το «0 Ανταρτόπληκτος» .

ΝΥΧΤΩΣΕ ΧΩΡΙΣ ΦΕΓΓΑΡΙ

Σπ. Περιστέρη – Απόστολου Καλδάρα με την Στέλλα Χασκίλ
(27/2/1947)

ΝΥΧΤΩΣΕ ΧΩΡΙΣ ΦΕΓΓΑΡΙ- [ΣΤΕΛΛΑ ΧΑΣΚΗΛ {ΑΠ.ΚΑΛΔΑΡΑ}]- [1947]

Για αυτό το τραγούδι σταθμό στην ιστορία του λαϊκού μας τραγουδιού, θα δανειστώ τα σχόλια του συγγραφέα και ερευνητή Σάκη Παπίστα απ το βιβλίο του «ΤΟ ΑΣΤΙΚΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΣΤΑ ΠΕΤΡΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ 1940 – 1949”

1. Τραγούδι-σταθμός στην ιστορία του ελληνικού τραγουδιού, που το έγραψε ο Απ. Καλδάρας σε ηλικία 21 ετών, σε συνεργασία με τον έμπειρο δημιουργό Σπύρο Περιστέρη και αποτυπώνει τις σκληρές συνθήκες της εμφύλιας αντιπαράθεσης, που εκδηλώθηκε φανερά πλέον με την εξέγερση του Δεκέμβρη του 1944, μετά την απόφαση των Άγγλων να «καθαρίσουν» το ελληνικό τοπίο από τους διαφω-νούντες με αυτούς.

2. Ο νεαρός τότε Απόστολος Καλδάρας (1923 – 1990), συγκινημένος από τις πρώτες συλλήψεις και καταδίκες αριστερών αγωνιστών, λόγω της εξέγερσης, θα καταφέρει, μετά από αυτολογοκριτικές παρεμβάσεις, να περάσει στη δισκογραφία ένα από τα ωραιότερα και πλέον αποκαλυπτικά τραγούδια της εμφυλιακής περιόδου, το «Νύχτωσε χωρίς φεγγάρι», που θα γίνει κι αυτό -όπως και το «Κάποια μάνα αναστενάζει» των Τσιτσάνη – Μπακάλη- σύμβολο ενότητας του ελληνικού λαού.

3. Ο Καλδάρας ανήκε στον ιδεολογικό και πολιτικό χώρο της Αριστεράς, όπως εξ’ άλλου και το μεγαλύτερο μέρος της Θεσσαλίας. Υπήρξε οπαδός και τροφοδότης του ΕΛΑΣ από τον καιρό που το Γενικό Στρατηγείο του είχε εγκατασταθεί στα Τρίκαλα.

4. Το τραγούδι χρησιμοποιεί τον κώδικα σκοταδιού – φωτός για να απεικονίσει παραστατικά τη νέα τυραννία που επικράτησε στη χώρα, αμέσως μετά τη γερμανική Κατοχή και την ανελευθερία που ακολούθησε και οφείλεται στην αγγλοαμερικανική επέμβαση και που τελικά μας οδήγησε για τα καλά στον ολέθριο Εμφύλιο Πόλεμο.

5. Η τότε κυβέρνηση -μέσω της επιτροπής λογοκρισίας- απαγόρευσε το τραγούδι γιατί μιλούσε για τα βάσανα του φυλακισμένου.

6. Ο Απόστολος Καλδάρας, σύμφωνα με κάποιες πληροφορίες, αφηγείται σχετικά με το τραγούδι: «Ήταν λίγο μετά τη γερμανική κατοχή. Τότε που οι διώξεις, οι εκτελέσεις, οι εκτοπίσεις των αριστερών ήταν καθημερινό φαινόμενο. Ήμουν τότε στη

Θεσσαλονίκη, κι ένα σούρουπο βλέπω στα κάστρα του Γεντί Κουλέ μερικές σιλουέτες κρατουμένων. Αυτό ήταν! Έτσι γράφτηκε το «Νύχτωσε χωρίς φεγγάρι».

7. Κατά μια δική μου πληροφορία, που έχω στο προσωπικό μου αρχείο εδώ και πολλά χρόνια, ο Καλδάρας, έγραψε το τραγούδι για τον Θεσσαλονικιό φίλο του οργανοπαίκτη ρεμπέτη Χρήστο Μίγκο, που την εποχή εκείνη ήταν κρατούμενος στις Νέες Φυλακές της οδού Κασσάνδρου της Θεσσαλονίκης.

8. Τέλος, σε συνέντευξη του ίδιου του δημιουργού προς τον Παναγιώτη Κουνάδη, το φθινόπωρο του 1989, αναφέρονται όλες οι λεπτομέρειες σχετικά με την ιδέα της δημιουργίας του τραγουδιού. Λέει λοιπόν ο Καλδάρας: «Αυτό το τραγούδι το 'χα εμπνευστεί από μια μικρή ιστοριούλα. Τότε ήμουν στη Θεσσαλονίκη, με την πρώτη κυβέρνηση του Οκτώβρη του 1944. Μετά το Δεκέμβρη αρχίσαν οι πρώτες συλλήψεις των αριστερών, των κομμουνιστών, που τους πιάναν και τους κλείναν στο Γεντί Κουλέ. Εγώ τότε είχα ένα φίλο με τον οποίο συνεργαζόμαστε, στα διάφορα κουτούκια εκεί πέρα, ονόματι -καλή του ώρα κι αυτός πέθανε, θεός σχωρέστον- τον Μίγκο. Τον Χρήστο τον Μίγκο. Αυτός καθόταν στην Ακρόπολη επάνω, κάτω από το Επταπύργιο -το Γεντί Κουλέ. Και μ' έπαιρνε ταχτικά να πάμε να πιούμε κανένα ουζάκι στη γριά, έτσι την έλεγε τη μάνα του. Πίναμε τα ουζάκια, τα λέγαμε. Διάφορα πράγματα για τη δουλειά από δω, από 'κει. Λοιπόν μια φορά έφυγα, θυμάμαι ήταν σούρουπο κι εκεί που φεύγαμε το βλέπω -δεν ξέρω έτσι κι άλλες φορές το 'βλεπα. Εκείνη τη φορά μου 'κανε εντύπωση πως ήταν σούρουπο, η βραδιά διαφορετική, ποιος ξέρει και βλέπω τη σιλουέτα του Επταπυργίου, των τειχών εκεί πέρα που ήταν οι φυλακές και μου 'κανε εντύπωση. Κοίτα, τώρα λέω, εκεί μέσα πίσω απ' τα τείχη αυτά είναι οι φυλακές. Και 'κει μαζεύουν αυτούς τους ανθρώπους και τους κλείνουν φυλακή. Κι έτσι αυτή η εικόνα μου 'δωσε την έμπνευση να γράψω το τραγούδι αυτό. Το 'γραψα τότε στις αρχές του '45. Μετά τα Δεκεμβριανά, τότε που πιάναν τους αριστερούς θυμάμαι». Σε ερώτηση του Π. Κουνάδη, αν το τραγούδι αυτό ήταν αφιερωμένο σε συγκεκριμένο πρόσωπο, ο Απ. Καλδάρας απάντησε: «Όχι γενικά. Πλην όμως είχε διαδοθεί. Εγώ το 'πα σ' ένα-δύο πρόσωπα για ποιο λόγο έγραψα το τραγούδι, αυτοί το 'παν σ'

άλλους και ούτω καθεξής. Έτσι έκατσα κι έγγραψα το τραγούδι αυτό. Αλλά δεν το είχα γράψει όπως είναι στο δίσκο. Ήταν:

Νύχτωσε και στο Γεντί το σκοτάδι είναι βαθύ,
Κι όμως ένα παλληκάρι δεν μπορεί να κοιμηθεί.

Άραγε τι περιμένει όλη νύχτα ως το πρωί
Στο στενό το παραθύρι, που φωτίζει το κελλί.

Όχι «Που φωτίζει με κεριά». Αυτό δεν λέει τίποτα. Αλλά αναγκάστηκα για τη λογοκρισία να το βάλω έτσι. Ο τρίτος στίχος είναι:

Πόρτα ανοίγει, πόρτα κλείνει, μα διπλό είναι το κλειδί,
Τι έχει κάνει και το 'ρίξαν το παιδί στη φυλακή.

Και μετά τ' άλλαξα τελείως, διότι το 'χε κόψει η λογοκρισία και το 'βαλα έτσι όπως είναι σήμερα. Και έγινε επιτυχία πάλι και μ' αυτά τα λόγια».

Οι Στράτες του Ρεμπέτικου.

Το ρεμπέτικο τραγούδι έχει την δική του ιστορική διαδρομή. Μια διαδρομή παράλληλη με τα ιστορικά δρώμενα, τις πολιτικές εξελίξεις και το κοινωνικό γίνεσθαι της χώρας μας τον τελευταίο αιώνα.

Ουσιαστικά σε ρεμπέτικο τραγούδι εξελίχθηκαν οι μουσικοί δρόμοι της Μικράς Ασίας. Αρκετά μουσικά ακούσματα των

μικρασιατών είχαν καταφέρει να περάσουν το Αιγαίο και να ακούγονται στην υποδουλομένη Θεσσαλονίκη(πολυπολιτισμική πόλη κατοικημένη από εβραίους, έλληνες, τούρκους ,βούλγαρους ,αρμένιους),στον Πειραιά, στον Βόλο, την Πάτρα και σε άλλα αστικά κέντρα της χώρας, κυρίως λιμάνια ,στα τέλη του 19 ου αιώνα και στις αρχές του εικοστού.

Τα τραγούδια αυτά ήταν γραμμένα στους ρυθμούς του απτάλικου, του μπάλου, του δερβίσικου, του αντικριστού του καρσιρλαμά. Αλλά πάλι ήταν επηρεασμένα από τα μοιρολόγια και τους ανατολίτικους μανέδες. Τα κύρια μουσικά όργανα σε αυτά τα τραγούδια ήταν <<σαντουροβιόλια>>(σαντούρι, κανονάκι, βιολί, ούτι, μαντολίνο, σπάνια κιθάρα και χάλκινα).

Ήταν κυρίως παραδοσιακά ,ή γραμμένα απο ερασιτέχνες μουσικούς που δεν γνώριζαν το πεντάγραμμο και μεταδίδονταν από στόμα σε στόμα και από παρέα σε παρέα, κάτι σαν σύγχρονες ομηρικές ραψωδίες. Βέβαια στα παράλια της Ιωνίας υπήρχαν και μουσικοί με άριστες γνώσεις, . μουσικές σχολές ,ωδεία, εστουντιαντίνες, μεγάλες παραδοσιακές και βυζαντινές ορχήστρες και χορωδίες πολιτιστικών κέντρων.(Μια από τις γνωστότερες ορχήστρες ήταν «Τα Πολιτάκια » του Σιδέρη στην οποία συμμετείχαν οι Τούντας, Παπάζογλου, Περιστέρης) .

Μετά την Μικρασιατική καταστροφή ,οι ξεριζωμένοι έλληνες και αρμένιοι πρόσφυγες, σκορπίστηκαν σε όλη την επικράτεια της <<μητέρας πατρίδας>> αλλά και στο εξωτερικό (Αμερική Καναδά).Η ανέτοιμη σε όλα Ελλάδα ,μόνο σαν μητέρα δεν μπόρεσε να υποδεχτεί τα παιδιά της που πέσαν θύματα των μεγαλοϊδεατών . <<Η Σμύρνη και το Κορδελιό δεν ήταν του κεμάλη .ρουφιάνοι την επούλησαν,ντόπιοι και Αγγλογάλλοι>>

Αυτά λέει το τετράστιχο του άγνωστου τραγουδοποιού για την καταστροφή της σμύρνης.

Οι πρόσφυγες γκετοποιήθηκαν με το που ήρθαν. Ο κόσμος τους έβλεπε καχύποπτα. Τους θεωρούσε ξένους, παρείσακτους, επικίνδυνους. Τουρκόσπορους τους αποκαλούσαν με περισσή ευκολία οι Ελλαδίτες, λόγω της ανύπαρκτης παιδείας, σε μια Ελλάδα με ποσοστό

αναλφάβητων πάνω από 70 %.

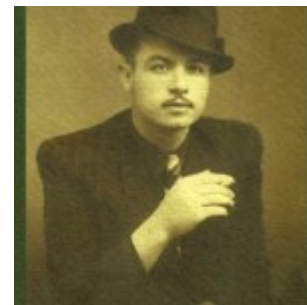
Οι πρόσφυγες, άνθρωποι δουλευτάδες και άξιοι στην πλειοψηφία τους, έστησαν τους δικούς τους μαχαλάδες στις πιο υποβιβασμένες περιοχές των αστικών κέντρων. Μαζί με τα λίγα τους υπάρχοντα έφεραν και τα ήθη τα έθιμα και φυσικά το τραγούδι τους. Τραγούδια γεμάτα πόνο και λύπη για τις χαμένες πατρίδες αλλά και περήφανα τραγούδια αισιόδοξα, για το νέο ξεκίνημα της ζωής τους.

Στα αστικά κέντρα ,κυρίως στα λιμάνια ,δημιούργησαν τα στέκια τους. Η συνήθεια του αργιλέ που ήταν διαδεδομένη στα μέρη τους ,τους έκανε να στήσουν τους πρώτους τεκέδες.(τεκές στα τούρκικα είναι ο χώρος λατρείας του θεού).εκεί συναντήθηκαν με αρκετούς ελλαδίτες. κυρίως λιμενεργάτες ,πλανόδιους μουσικούς, τυχολιμάδες και γενικά άτομα που μοιράζονταν την ίδια φτώχεια και περιθωριοποίηση μ αυτούς.

Τα παραδοσιακά Σμυρνέικα τραγούδια άρχισαν να μεταλλάσσονται σιγά, σιγά και να εξελίσσονται σε μια μορφή αστικού λαϊκού τραγουδιού. Στο νέο αυτό είδος προστέθηκαν το μπουζούκι και ο μπαγλαμάς. Το πρώτο κομμάτι με μπουζουκομπαγλαμάδες που φωνογραφήθηκε στην Ελλάδα ήταν το <<Ρε μάγκα μου να ερχόσουν στον τεκέ μας>> (Καραντουζένι) του Μ.ΒΑΜΒΑΚΑΡΗ).

Την ιστορία αυτής της φωνογράφησης μας αφηγείται ο Ν. Μάθησης :

«Ένα απόγευμα που είχα φωνοληψία για ένα τραγούδι μου, και θα το τραγουδούσε ο φίλος μου και πατριώτης μου Γιώργος Παπασιδέρη

ς «Μες του Νικήτα», είπα στον κύριο Μάτσα (πατέρα) σε ένα διάλειμμα επί λέξη «Κύριε Μάτσα σας προτείνω κάτι για την εταιρείαν σας που θα βγει σε καλό».- «Σας ακούω» μου είπε.

- «Ο Πειραιάς είναι μια πόλις με το λιμάνι του μαζί, που κατοικείται από μάγκες, νταήδες, χασικλήδες και κάθε καρυδιάς καρύδι. Σε κάθε καφενείο ή ντεκέ είναι κρεμασμένα 5-6 μπουζούκια και μπαγλαμάδες για τους πελάτες. Και κάθε μάγκας που παίζει ή μαθαίνει, έχει το μπουζούκι στο δωμάτιο του. Λοιπόν κύριε Μάτσα δεν έχουμε βγάλει ένα τραγούδι τους με μπουζούκι και μπαγλαμά. Ρεμπέτικα και χασικλίδικα τους βγάζουμε όπως αυτό που θα κάνουμε φωνοληψία τώρα «Χαρμάνης είμαι απ' το πρωί και πάω για να φουμάρω»... Ωραία είναι δικό τους, αλλά τα όργανα δεν είναι δικά τους, δεν έχουν αυτοί σχέση με βιολιά και κιθάρες. Γι' αυτό σας λέω να κάνουμε μια δοκιμή με μπουζούκι και μπαγλαμά. Δεν πρόκειται να ζημιωθεί η εταιρεία σας, θα βγάλετε λίγους δίσκους στην αρχή κι αν έχει ζήτηση ο δίσκος βγάζετε συνέχεια».

Αφού σκέφτηκε, μου λέει

“»Ξέρεις κανέναν να παίζει μπουζούκι;»

- «Ξέρω κύριε Μάτσα πολλούς και στην παραγορά έχουμε μάγκες μπουζουξήδες ψαράδες, αλλά ακούω από πολλούς που λένε για κάποιον χασάπη στα Σφαγεία του Πειραιώς που παίζει τόσο καλό μπο

υζούκι με αγάπη, που λένε ότι θα πάει φυματικός για το μπουζούκι. Θα πάω να τον βρω όταν θέλετε για δοκιμή».

- «Πως τον λένε;» μου είπε ο Μάτσας.

- «Μάρκο» του είπα.

– «Για φέρτονε να δούμε τι θα γίνει και με το μπουζούκι σου Μάθεση».

– «Για την εταιρεία σας κύριε Μάτσα».

– «Εντάξει, θα το δοκιμάσουμε είπα!» Αφού τελείωσα την φωνοληψία και έφυγα κατά τας 5-6 η ώρα, γιατί ήταν το τελευταίο το τραγούδι μου, έφυγα απ' το παλιό κατάστημα του Λαμπρόπουλου που είναι ακόμη στην οδό Αιόλου γωνία, απέναντι από τον Δραγώνα. Εκεί γινόντουσαν οι φωνοληψίες, δεν είχε ιδρυθεί ακόμη το εργοστάσιο της «Κολούμπια» στον Περισσό. Κ

αι επήγα στο καφενείο στην οδό Αθηνάς «Μικράς Ασίας», εκεί σύχναζαν όλοι οι οργανοπαίκτες και τραγουδιστές και στιχουργοί. Αυτή την εποχή ήταν σμυρναίικο. Εμπήκα μέσα, ήταν άδεια γιατί η ώρα ήταν νωρίς, στις 8-9 μαζευόντουσαν και φεύγανε για τα διάφορα τους κέντρα. Μετά που παίζανε μέχρι τις μια μετά τα μεσάνυχτα που κλείνανε τότε τα κέντρα, ενώ τώρα αρχίζουν στη μια η ώρα μέχρι πρωίας. Όπως έμπαινα μέσα άκουσα να

μου λένε «Κύριε Μάθεση αν θέλετε ελάτε να πάρετε καφέ». Γυρίζω το κεφάλι μου πίσω και βλέπω τον Ντούντα (=Τούντα) μόνον του.

– «Τιμή μου κύριε Ντούντα» και κάθησα, αλλά άρχισαν να μαζεύονται ένας-ένας.

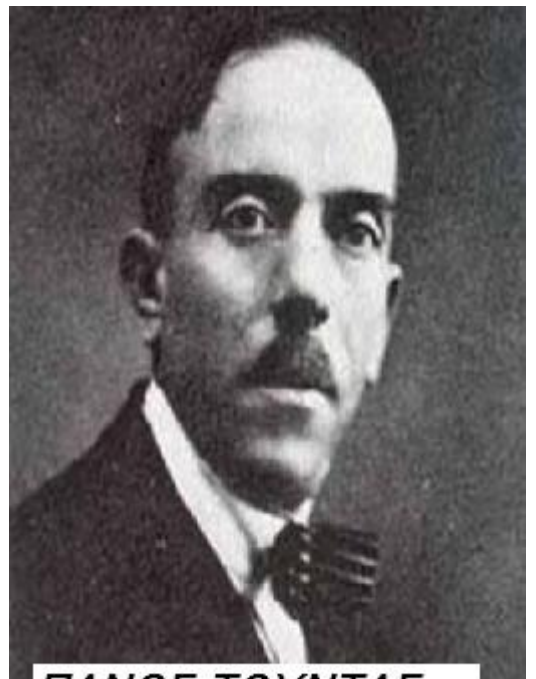
– «θα ήθελα να συνεργαστούμε» μου είπε «εάν δεν είσαι δεσμευμένος».

– «Εντάξει» του είπα «αλλά θα κάνω κάτι που δεν το χωράει καμιανού το μυαλό».

Μου λει «σήκω να πάμε δίπλα στου Μουρούζη, δεν θα 'ναι κανείς».

Επήγαμε. Τα βράδια είχε κομπανία και τραγουδούσε η Ρίτα εκεί. Λέω στον Τούντα «έρχομαι από φωνοληψία, τραγούδησε ο Παπασιδέρης και μουσική

του Ογδοντάκη». Μου ευχήθηκε καλή επιτυχία. Στο διάλειμμα του λεω: «είπα στον κύριο Μάτσα να δοκιμάσουμε ένα ρεμπέτικο τραγούδι ή δίσκο με μπουζούκι και μπαγλαμά στην τύχη».

ΠΑΝΟΣ ΤΟΥΝΤΑΣ

– «Και τι είπε ο κύριος Μάτσας; Δέχτηκε;».

– «Δέχτηκε. Λοιπόν κυρ Παναγιώτη, να τι έχω στο μυαλό μου. Θα του κάνουμε ένα συμβόλαιο για δέκα έως 20 τραγούδια. Αυτός μου λει να τον πάω να βγάλει ένα να το ακούσει κι ας πεθάνει! Λοιπόν δεν θα δεχθεί να παίξει 10 ή 20; Βέβαια αν πιάσει φωτιά και γίνει σουξέ, εάν δεν πιάσει πάνε χαμένοι οι κόποι μας και τα λόγια. Εγώ τα λόγια εσύ τις μουσικές και αυτός την εκτέλεση. Και όταν λήξει το συμβόλαιο έχει το δικαίωμα να πάρει στίχους και μουσικές από όποιον θέλει. Εντάξει;»

– «Ναι!»

Βγάζει αμέσως απ' το πορτοφόλι του ένα επισκεπτήριο του και του γράφει με μολύβι: «Φίλε Μάρκο όπως μου είπε ο φίλος Ν. Μάθησης είμαστε εντάξει να συνεργαστούμε και οι τρεις». Επήρα το επισκεπτήριο και χωριστήκαμε. Μπήκα στο Μοναστηράκι και βγήκα στον Πειραιά. Μόλις βγήκα μου φωνάζει ένα

ς φίλος μου σοφέρ αλλά το αυτοκίνητο δικό του, ο Τάσος ο Γκούμας,

μεγαλωμένοι στου Βρυώνη από μικροί. Μπήκα στο αμάξι και του είπα να με πάει στου Πολυκανδριώτη στη Δραπετσώνα. Στο δρόμο του είπα όλα τα καθέκαστα της ημέρας και του έδειξα και την κάρτα του Ντούντα. Παρέλ

ειψα να σας πω ότι ο Τούντας τότε ήταν ότι ο Τσιτσάνης σήμερα. Πρώτος σε όλα. Βέβαια τα είπα του Τάσου, αφενός ότι ήταν φίλος καλός και αφετέρου θα τα διέδιδε σε άλλους ανθρώπους, ρεμπέτες μες, αλλά όχι του ντεκέ, γλεντζέδες που κυκλοφορούσαν με γκόμενες και με ρόδα. Η αφρόκρεμα των ρεμπέτηδων και νοικοκυραίων την ημέρα ... Μόλις πήγαμε στο καφεενδάκι τον είδαμε και καθότανε απ' έξω μόνος του, δεν ήταν κι άλλος, ούτε απέναντι στο ντεκέ είχε απαρτία η επιχείρησις...Μου είπε «καλώς τον Νικόλα», του είπα «Μάρκο», πριν κάτσω στο τραπέζι του όρθιος «θυμάσαι που σου έλεγα μην σε νοιάζει και θα την φτιάξω τη δουλειά σου όταν ανέβω για φωνοληψία δική μου, για να έχω ευκαιρία ενώ στο γραφείο δεν μπορείς να κουβεντιάσεις. Ε! Έγινε! Ξέρεις γράμματα;»

– «Λίγα» μου λέει.

– «Πόσα λίγα ρε Μάρκο;» του λέει ο Τάσος ο σοφέρ.

– «2-3”, και βγάζω την κάρτα του Τούντα και του την δίνω και κλείνω το μάτι του Τάσου για να τον δει τι θα κάνει μόλις την διαβάσει. Έτσι κι έγινε. Άξαφνα, γουρλώνει τα κόκκινα μάτια του και μας κοιτάζει σαστιζμένα και γελάει. Δεν πιστεύω Μάρκο να μην την έχεις φυλάξει για ενθύμιο;»

«Σε λίγες ημέρες, και ακριβώς ένα Σάββατο πρωί που είχαμε πολύ δουλειά στο μαγαζί «Ιχθυοπωλείον» μου ήλθε ο Μάρκος κρατώντας το μπουζούκι και μ

ου είπε

“-«Μάθεση είμαι έτοιμος, πάμε;»

– «Δεν μπορώ» του είπα «τώρα καιγόμαστε στην δουλειά, δεν βλέπεις; Πήγαινε μόνος σου, είσαι εντάξει, σε περιμένει, και προχθές του το ξανάπα».

– «Τότε πάμε σε κάνα μέρος να σου παίξω τι θα βγάλω και να μου πεις την γνώμη σου, σαν παλιός που είσαι».

Τον επήγα δίπλα στην Αγορά στο ξενοδοχείο «Πανόραμα» όπου εκοιμόν

το εκεί εργένηδες ψαράδες. Και μου έπαιξε δύο σκοπούς για ένα δίσκο. Ο πρώτος σκοπός ήτο ένα μικρασιάτικο τραγούδι, το «Αραμπάς περνά σκόνη γίνεται»... Το δεύτερο κομμάτι ήταν, μου είπε, δική του σύνθεση! Μου είπε ότι «σε αυτό έχω και λόγια δικά μου», ενώ το πρώτο δεν είχε λόγια, και του ευχήθηκα καλή επιτυχία και εάν πετύχει θα δουλέψουμε καλά και οι τρεις, αυτός, ο Ντούντας και εγώ, και έφυγε. Αφού τον δρόμο τον είχα ανοίξει εγώ και ήταν έτοιμος, τώρα, ήταν ζήτημα τύχης! Εάν θα έπιανε φωτιά το μπουζούκι ή όχι, δηλαδή εάν θ' άρεσε στο κοινό και θα είχε ζήτηση ο δίσκος «σουξέ».

Πέρασαν πολλές ημέρες και ο Μάρκος δεν ερχότανε να μου πει τι έγινε. Αναγκάστηκα ν' ανέβω στην εταιρεία να μάθω και έτσι έμαθα ό

αίζω, δεν ξέρω να τραγουδήσω» Είχε χοντρή φωνή.τι, αφού έπαιξε τον ένα σκοπό, στο διάλειμμα τον ρώτησε ο κ. Μάτσας: «Και ο άλλος σκοπός που θα χτυπήσεις δεν έχει λόγια;» Και τους έδειξε

τα λόγια που έλεγαν «Έπρεπε να ερχόσουνά μάγκα μες τον ντεκέ μας...». «Ωραία» του είπε, «θα το τραγουδήσεις!» Τα έχασε ο Μάρκος. «Εγώ» λει «μόνο μπουζούκι π

– «Τραγούδα το στην τύχη και ότι βγεί». Και μόλις εκκυκλοφόρησε ο δίσκος έκανε «σουξέ».

Οι στίχοι αυτών των νέων τραγουδιών, είχαν ποικίλο περιεχόμενο, Μπορεί να υμνούσαν τον έρωτα, την γυναικεία ομορφιά, να καλούσαν σε γλέντια και μπερμπαντέματα, να σχολίαζαν πρόσωπα και καταστάσεις της εποχής, να σατίριζαν τα κακώς κείμενα ή και να εναντιώνονταν σε κάθε μορφή εξουσίας. Κοινός παρανομαστής σε όλα αυτά τα τραγούδια, με ότι θέμα κι αν ασχολούνταν ήταν ο περήφανος χαρακτήρας τους.

Το νέο αυτό μουσικό ρεύμα συντρόφευε ένα νέο κοινωνικό ρεύμα που γεννήθηκε στο περιθώριο. Τους μάγκες ,τα κουτσαβάκια ή ρεμπέτες όπως καταλήξαμε να τους αποκαλούμε σήμερα. Η πρώτη ονομασία που τους αποδόθηκε πάντως ήταν μόρτες. (Μορτ αποκαλούσαν οι γάλλοι κάποιους λούμπεν παρακμιακούς τύπους ,που για να βγάλουν τα προς το ζειν έθαβαν σε μεγάλους λάκους τα θύματα της πανούκλας.αυτά που άλλοι δεν τολμούσαν να πλησιάσουν. Έτσι πέρασε το μόρτες ,σαν άφοβοι, αυτοί που δε σκιάζονται ούτε το θάνατο ακόμα).

Για την προέλευση της λέξης ρεμπέτης έχουν ακουστεί πολλά. Κάποιοι λένε ότι προέρχεται από την τούρκικη λέξη, ρεμπέτ, άλλοι απ την σλάβικη ρεμπενόκ που σημαίνει ελεύθερο παλληκάρι και άλλοι απ την λατινική λέξη ρεμπιάτα.

Προσωπικά πιστεύω ότι η λέξη ρεμπέτης πηγάζει απ το ελληνικότατο ρήμα ρέμβω (περιπλανιέμαι) όπως και όλες οι προαναφερθείσες λέξεις που αποτελούν δάνειο απ την ελληνική στην σλάβικη ,λατινική, και τούρκικη γλώσσα.

Οι ρεμπέτες είχαν το δικό τους κώδικα επικοινωνίας, τα δικά τους ήθη ,τους δικούς τους άγραφους νόμους. Η άρνηση τους να συμβιβαστούν με τον μικροαστικό τρόπο ζωής των πολλών τους κράτησε αρκετά χρόνια στο περιθώριο και τους οδήγησε σε

φυλακές και εξορίες.Στον ρεμπέτικο χώρο συναντάμε, τους κιμπάρηδες (Ντυμένοι στην πένα ,με γυαλισμένο σκαρπίνι και γραβάτα).Τα κουτσαβάκια (Ανάριχτο σακκάκι ,με το ενα μανίκι φορεμένο).Τους νταήδες η σερέτες (Μαχαλόμαγκες με μαχαίρια στο σαλβάρι που πουλούσαν προστασία).Τους συνάχηδες (Κοκαϊνοπότες ,περιθωριοποιημένοι ακόμη και απ τους ίδιους τους ρεμπέτες, που συνήθως κατέληγαν στην πρέζα.]

Στις αρχές της δεκαετίας του τριάντα το ρεμπέτικο τραγούδι ξεφεύγει από αυτόν τον στενό κύκλο.

Άνθρωποι σαν τους Παναγιώτη Τούντα, Ιωάννη Δραγάτση (Ογδοντάκης), Δημήτρη Σέμση (Σαλονικιός),Βαγγέλη Παπάζογλου (Αγγούρης), Ιωάννη Ειντζιρίδη (Γιοβάν Τσαούσης), Σκαρβέλη Κώστα (Παστουρμάς) , Παντελίδη Σταύρο, Σπύρο Περιστέρη, Γεώργιο Τσώρο (Μπάτης) και πολλοί άλλοι το οδηγούν στην αθανασία μέσα απ της φωνογραφήσεις τους.

Το μεγάλο μπαμ έρχεται με την δημιουργία της «Ξακουστής Τετράδας του Πειραιά»,(Μάρκος Βαμβακάρης (Φράγγος),Ανέστης Δελιάς (Αρτέμης),Γιώργος Μπάτης, και Στράτος Παγιουμτζής (Τεμπέλης)).Ταυτόχρονα φωνογραφούν οι Μπαγιαντέρας(Δημήτρης Γκόγκος), Απόστολος Χατζηχρήστος, Αντώνης

Διαμαντίδης (Νταλγκάς) και άλλοι σπουδαίοι συνθέτες.

Το ρεμπέτικο αποκτά το δικό του κόσμο, τους δικούς του θαυμαστές. Άλλοι φανερά και άλλοι κρυφά ακούν και τραγουδούν τις επιτυχίες των μπουζουκτζήδων. Σχεδόν παύει να είναι κτήμα του περιθωρίου. Γίνεται τραγούδι λαϊκό της φτωχολογιάς και της εργατιάς και την ακολουθεί στα γλέντια και τα βάσανα της.

Την πορεία του ρεμπέτικου προς την καταξίωση του έρχεται να ανακόψει προσωρινά η δικτατορία του μεταξά το 1936. .Πολλοί μεγάλοι του ρεμπέτικου σταματούν να συνθέτουν και να φωνογραφούν αρνούμενοι να υποστούν την λογοκρισία.(Μπάτης, Τσαούς, Παπάζογλου).

Η κατάσταση σώζεται ως ένα βαθμό απ τον νεαρό τρικάλινό

συνθέτη Βασίλη Τσιτσάνη (Βλάχος). Ο Τσιτσάνης βασιζόμενος κυρίως στην φιλία του με τον αστυνομικό διευθυντή Θεσσαλονίκης, Μοσχουντή, που ήταν μεγάλος θαυμαστής του και μετέπειτα κουμπάρος του, αλλά και στην ευστροφία του περνάει αρκετά τραγούδια του χωρίς πολλά προβλήματα απ την λογοκρισία.

Το ρεμπέτικο δεν το κυνήγησε μόνο ο μεταξάς .

Η συντηρητική διανόηση στράφηκε ανοιχτά εναντίον του. Χαρακτηριστικό είναι τὸ χρονογράφημα του Ζαχαρία Παπαντωνίου, που δημοσιεύτηκε τον Ιούνιο του 1917 στην εφημερίδα Εμπρός:

«Ἡ ἐγὼ καταδιώκομαι ἀπὸ τὴν τουρκικὴ μουσικὴ ἢ συμβαίνει κάτι σοβαρότερον. Ὅτι ὁ ἀμανὲς ἔγινε τὸ τραγούδι τοῦ Ἑλληνοῦ. Εἰς αὐτὴν ἐδῶ τὴν ἱερὰν Κεκροπία, εἰς τὴν Ἀττικὴν, ἐὰν στήσετε τὸ αὐτί σας πρὸς τὸ παραθυρον, θ' ἀκούσετε Ἀθηναίους νὰ ξελαρυγγίζονται ἄδοντες τὸν ἀπαίσιον αὐτὸν καὶ ἀκατανόμαστον ὀλολυγμόν... Τὸν πύραυλον τοῦτον τοῦ ὀδυρμοῦ τὸν ἐκτοξεύουν εἰς τὰ ὕψη Ἀθηναῖοι, ἄνθρωποι τοῦ λαοῦ, γνήσια θρέμματα τοῦ ἐδάφους τούτου. Δὲν ἤλθαν ποτὲ σὲ ἐπαφὴν μὲ τὴν Ἀσίαν. Πῶς τὸν ἔμαθαν; Διὰ τῆς παραδόσεως! Καὶ διὰ τοῦ περιβάλλοντος. Τὸν τραγουδοῦν δέ· ὄχι διότι κάμνουν μελέτας ἐπὶ τῆς Ἀνατολικῆς μουσικῆς, ἀλλὰ διότι αὐτὸ εἶναι τὸ τραγούδι μὲ τὸ ὁποῖον μεταφράζουν τὴν χαρὰ ἢ τὴν λύπην των. Αὐτὰ συμβαίνουν ἕναν ὀλόκληρον αἰῶνα μετὰ τὸ 1821.

Εἶναι εὐκόλον πράγμα, κύριοι, θὰ ἔλεγα πρὸς τοὺς ἑαυτοὺς μας νὰ κοιμώμεθα ἐπάνω εἰς τὰ ρόδα τῆς λαογραφίας. Ναί, ὁ ἀγροτικὸς λαὸς τῆς Ἑλλάδος ἔχει μίαν μουσικὴν, ἡμεῖς συλλέγομεν ἢ καλλιεργοῦμε τὰ μοτίβα της. Ἀλλὰ τί εἶναι αὐτὸ

ποῦ τραγουδεῖ ὁ λαὸς τῶν πόλεων;

Τί οὐρλιάζει ἐκεῖνος ἐκεῖ ὁ στιβαρὸς καὶ νεαρὸς ἐργάτης; Τί θέλει; Χαίρεται; Ἄφοῦ χαίρεται, διατὶ ὀδύρεται; Τί εἶναι αὐτὸ ὁ ὀλολύζων Ἕλληνας; Ποῖος τοῦ ἔβαλε τοὺς φοβεροὺς τούτους βρασμοὺς εἰς τὸν λάρυγγα, ἀπὸ ποίαν μητέρα ἐθήλασε τέτοιον θρῆνον;... Ὅλοι οἱ μουσικοὶ τενεκέδες, ὅλοι αἱ μουσικαὶ σανίδες, ὅλα τὰ μουσικὰ κιβώτια, φωνογράφοι, ὄργανέττα, σαντούρια, βιολιά, τραγουδισταί, ζητιάνοι, στραβοὶ μὲ φουσαρμόνικα, καφωδεῖα, λαϊκὰ θεατρίδια, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὁ φρικαλέος Καραγκιόζης, καλλιεργοῦν, ἀναπτύσσουν, διατηροῦν, διαδίδουν τὸ τουρκικὸν τοῦτο μουσικὸν κράτος εἰς τὴν Ἑλλάδα... Ἡ λαϊκὴ τάξις τῶν πόλεων, κατὰ τὰ ἑπτὰ δέκατα, εὐρίσκεται ὅταν διασκεδάζει εἰς τὴν Μέκκαν...

Λαμβάνω τὴν τιμὴν... νὰ ὑποβάλω εἰς τὴν Πολιτείαν τὴν ἰδέαν ἐνὸς νομοσχεδίου...: θὰ φορολογηθεῖ ἀμειλίκτως τὸ σαντούρι, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ πιάνο τῆς Ἀσίας... θὰ φορολογηθοῦν τὰ καταστήματα ὅπου ἐκτελεῖται ἀσιατικὴ μουσική, οἱ ἐκτελεσταὶ ἀνατολικῆς μουσικῆς... αἱ φωνογραφικοὶ πλάκες. Ἄρθρον ἀκροτελεύτιον: ἀπαγορεύεται πᾶσα εἰσαγωγή ἤχου ἐκ Σμύρνης».

Τὴν κατάστασις ἐρχεται νὰ ἐπιδεινώσει ὁ πόλεμος, ἡ κατοχὴ καὶ ὁ ἐμφύλιος.

Πολλοὶ ρεμπέτες μουσικοὶ βρίσκουν ἀδοξο θάνατο ἀπὸ τὴν πείνα καὶ τὴς κακουχίας αὐτὰ τὰ πέτρινα χρόνια [Εὐάγγελος Παπάζογλου, Παναγιώτης Τούντας, Ανέστης Δελιάς, Γιώργος Κάβουρας, Γιάννης Εἰτζιρίδης (Γιοβάν Τσαούς), Σωτῆρης Γαβαλάς, Θεόδωρος Μαυρογένης (τὸ θοδωράκι τῆς Σμύρνης), Νίκος Χατζηαποστόλου, Οὐδοντάκης).

Οἱ ρεμπέτες δὲν μένουν ἀδιάφοροι στα πολιτικὰ δρώμενα .

Τόσο κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς κατοχῆς ὅσο καὶ στὴν περίοδο τοῦ ἐμφυλίου πολέμου γραφονται τραγούδια με σαφὴ πολιτικὴ τοποθέτησις ἀλλὰ καὶ ἄλλα που με ὑπαινιγμούς καὶ ὑπονοούμενα ἐπαιρναν πολιτικὰς ἀπόψεις.

Ὁ Μπαγιαντέρας γράφει τὸν ὕμνον τοῦ ΕΛΑΣ καὶ τραγουδάει γιὰ τὸν

Άρη Βελουχιώτη. Ο Νίκος Μάθησης θρηνεί τον θάνατο του Άρη στο <<Ένας Λεβέντης Έσβησε >> . Ο Μιχάλης Γενίτσαρης μας περιγράφει την ζωή του εξόριστου στο <<Με Πιάσαν επί Μεταξά>> και συνθέτει τον περίφημο <<Σαλταδώρο>>. Ο Τσιτσάνης γράφει το <<χτίζουν και γκρεμίζουν κάστρα >> και το <<Της γερακίνας γιος>> σαν απάντηση στο τραγούδι <<του αετού ο γιος>> που τραγουδούσαν οι βασιλόφρονες. Γράφει επίσης την «Συννεφιασμένη Κυριακή» και το «βάρκα γιαλό» που αργότερα διασκευάζει ο

Γ. Κατσαρός σε <<μας πήγαν εξορία>>

Η Σωτηρία Μπέλλου αρνείται να τραγουδήσει σε μια παρέα γερμανοτσοβιάδων του αετού τον γιο και τρώει το ξύλο της ζωής της .Ρεμπέτες και αντιφρονούντες στριμώχνονται σε φυλακές και ξερονήσια...

Την δεκαετία του πενήντα οι εταιρίες σκαρφίζονται το λεγόμενο αρχοντορεμπέτικο.

Ένα τραγούδι που δεν διαθέτει τίποτα απ την αυθεντικότητα του γνήσιου ρεμπέτικου τραγουδιού, Με στίχους ακίνδυνους και αποστειρωμένους από κάθε πολιτική χροιά και τάση αμβισβήτησης. Το ρεμπέτικο σβήνεται απ την λίστα των δισκογραφικών εταιριών .Γεννιέται το λεγόμενο λαϊκό τραγούδι που και αυτό περνάει από χίλια κύματα.

Στα τέλη της δεκαετίας του πενήντα και όλη την δεκαετία του εξήντα ένα μεγάλο ποσοστό των λαϊκών τραγουδιών είναι αντιγραφές ινδικών και ανατολίτικων σκοπών, τα λεγόμενα <<Ινδοπρεπεί >>.

Το ρεμπέτικο ξανάρχεται στην επιφάνεια την δεκαετία του εβδομήντα, κυρίως μετά την μεταπολίτευση.

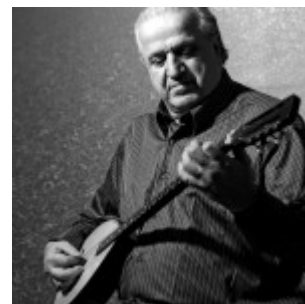
Οι μεγάλοι Έλληνες συνθέτες της εποχής (Θεοδωράκης, Χατζιδάκις, Λοΐζος, Ξαρχάκος) αναγνωρίζουν την αξία και την διαχρονικότητα του. Ο Μίκης Θεοδωράκης δηλώνει ένας απλός μαθητής του Τσιτσάνη θέλοντας να δείξει τον σεβασμό του στο ταλέντο και την αξία του τρικαλινού συνθέτη. Η Μπέλλου

συνεργάζεται με τον Ανδριόπουλο τον Σαββόπουλο και τον Μούτση. Έτσι δίνεται η αφορμή να ξανά κυκλοφορήσουν παλιά της ρεμπέτικα τραγούδια που ο κόσμος τα μετατρέπει σε μεγάλες επιτυχίες. Νέες καλές φωνές λαϊκών και έντεχνων καλλιτεχνών ψάχνουν την καθιέρωση μέσα από τραγούδια των Τούντα, Βαμβακάρη, Τσιτσάνη, Τζουανάκου ...

Ανάμεσά τους οι σπουδαιότερες σημερινές φωνές. (Νταλάρας, Αλεξίου, Μαρινέλα, Μητσιάς,)

Σήμερα σαφώς και δεν υπάρχουν ρεμπέτες με την κλασική ερμηνεία του όρου.

Υπάρχουν όμως άξιοι μουσικοί, λάτρεις του ρεμπέτικου, που με τις ερμηνείες τους, τον σεβασμό τους προς το γνήσιο και την δουλειά τους κράτησαν και κρατάνε ζωντανό το ρεμπέτικο μεταλαμπαδεύοντας την φλόγα του και στις επόμενες γενιές. Αναγράφω κάποιους απ' αυτούς χωρίς η σειρά να αναλογεί της αξίας τους. Τον μόνο που θα ξεχωρίσω απ τους υπόλοιπους είναι ο Μπάμπης Γκολές, ο τελευταίος ρεμπέτης της γενιάς του που βρέθηκε στο πάλκο δίπλα στους μεγάλους δημιουργούς...

Γ.Ξηντάρης, Μπάμπης Τσέρτος, Δημήτρης Κοντογιάννης, Γιώργος Ζορμπάς, Βαγγέλης Ιωαννίδης, Αγγέλα Καρδάση, Αθηναϊκή Κομπανία, Αγάθωνας, Γιάννης Λεμπέσης, Δημητριανάκης Μανώλης, Σοφία Εμφιετζή, Μαριώ, Γιώτα Νέγκα, Μυστακιδης Δημήτρης, Χρήστος Μητρέτζης, Μανώλης Πάππος, Λιζέτα Καλημέρη, Σοφία Παπάζογλου, Κατερίνα Τσιρίδου, Κώστας Λιούμπας, Τζιβαέρι, Μαρία Κατινάρη, Αμάν ναι, Άνω Κάτω, Δήθεν, Λωξάντρα, Ρεμπέτ Ασκέρ, Αλλουπακάδες, Σμύρνα Ορχηστρα,...

